

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avslutning på mitt toårige masterstudium i naturbasert reiseliv på Institutt for naturforvaltning (INA) ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Oppgaven er skrevet i samarbeid med Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og deres forskningsprogram «*Grounded Innovation*».

I forbindelse med denne oppgaven er det utarbeidet en omfattende informasjonsdatabase på sytti sider med bakgrunnsinformasjon om de fem parkene som har blitt studert i denne oppgaven. Denne databasen kan være av interesse for personer med tilknytning til nordiske regionalparker og kan fås tilsendt på forespørsel fra forfatteren.

Jeg vil først og fremst takke mine veiledere Sjur Baardsen (NMBU) og Karen Refsgaard (NILF) for deres gode tilbakemeldinger og støtte underveis i arbeidet med oppgaven. Jeg vil også gjerne takke resten av Grounded Innovation -teamet hos NILF, spesielt Stig Strandli Gezelius og John Bryden for deres nyttige tips og tilbakemeldinger. En takk går også til Kristian Bjørnstad i organisasjonen Norske Parker, for hans smittende engasjement og for hans viktige rolle som inspirator i startfasen av oppgaven. Takk også til alle mine informanter i Norge, Danmark og på Island, for at dere var villige til å sette av tid til å snakke med meg og dele av deres kunnskap.

Sist men ikke minst vil jeg rette en spesielt stor takk til min kjære mor og bibliotekar Berit Blumenthal, for hennes uunnværlige bidrag til korrektur og rettleing av oppgaven.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Ås, 15. Mai 2014

Veronica Blumenthal

Sammendrag

Regionalparker har eksistert i Europa siden etterkrigstiden, men inntok ikke Norden før i 2007, da den første regionalparken ble åpnet i Norge. Siden den gang har konseptet spredt om seg hurtig og man er nå i ferd med å opprette regionalparker både i Danmark og på Island og et eget nordisk parknettverk er også under etablering. Hensikten med denne oppgaven er todelt. Den skal både kartlegge om det finnes noen fellestrekk i motivasjonen bak opprettelsen av regionalparkene i de nordiske landene og avgjøre om man er i ferd med å utvikle en egen nordisk regionalparkmodell, som skiller seg fra den tyske og franske regionalparkmodellen som dominerer i resten av Europa. Funnene er basert på en sammenlignende casestudie av fem regionalparker i Norge, Danmark og på Island, som viste at det var et gjennomgående skille mellom de danske regionalparkene på den ene siden og de norske og islandske parkene på den andre. Dette skillet gikk igjen i parkenes karakteristikk, målsetninger, strategier for måloppnåelse, den nasjonale tolkningen av parkkonseptet og motivasjonen bak parkopprettelsene. Det eneste fellestrekket som kunne spores på tvers av alle landegrensene var at det så ut til å være en sammenheng med opprettelsen av regionalparker og strukturelle administrative endringer på regionalt nivå. Dette er knyttet opp enten mot faktiske endringer eller et ønske om slike endringer. Det konkluderes med at skillet mellom de nordiske regionalparkene skyldes at de danske parkene følger en tilnærmet tro kopi av den tyske regionalparkmodellen, mens de norske og islandske parkene tar utgangspunkt i den franske parkmodellen. Videre er Norge og Island sammen i ferd med å utvikle en egen nordisk regionalparkmodell som har basis i den franske modellen, men som er videreutviklet såpass mye fra originalen at det vil være naturlig å snakke om en egen «nordisk» regionalparkmodell.

Nøkkelord: Regionalparker, nordiske regionalparker, regional utvikling, tysk parkmodell, fransk parkmodell, distriktsutvikling, Norden.

Abstract

Regional parks have existed in Europe since the postwar period, but the concept is relatively new in the Nordic countries, where the first park was opened in Norway in 2007. Since then, the concept has spread rapidly in the Nordic countries, and regional parks are now under development in both Denmark and Iceland. A Nordic regional park-network is also currently under development. The purpose of this paper is two folded. Firstly it aims to determine whether we are now witnessing the development of a new “Nordic” model for regional parks, separate from the well-established French and German park models. Secondly this paper aims at identify any commonalities in the motivation behind the establishment of the regional parks in the Nordic countries. The results are based on a comparative case study of five regional parks in Norway, Denmark and Iceland. A clear division is revealed between the Danish regional parks on one side, and the Icelandic and Norwegian parks on the other. This division is consistent through park characteristics, goals and strategies, as well as in the national interpretation of the regional park concept and partially also in the motivation for establishing the parks. The only commonality that could be traced across all countries is that there seems to be a correlation between structural administrative changes on a regional level, and the establishment of regional parks. This is either linked to actual changes, or to a desire for such changes. Further, the paper concludes that the observed division among the Nordic regional parks is caused by the difference in which park model the regional parks are based on. While the Danish parks are almost a true copy of the German regional park model, the Norwegian and Icelandic parks are based on the French model. However, the Icelandic and Norwegian parks have developed the French model to such an extent that it would be natural to distinguish it as a separate model: A new “Nordic” regional park model.

Key words: Regional parks, regional development, Nordic regional parks, French park model, German park model, rural development, Nordic.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	- 3 -
Abstract	- 4 -
Figurer	- 6 -
Tabeller.....	- 6 -
1 Innledning.....	- 7 -
2 Teoretisk grunnlag	- 10 -
2.1 Europeiske regionalparker.....	- 11 -
2.2 Den franske regionalparkmodellen.....	- 13 -
2.3 Den tyske regionalparkmodellen	- 15 -
3 Metode	- 18 -
3.1 Valg av metode	- 18 -
3.2 Metode for datainnsamling og valg av informanter	- 18 -
3.2.1 Valg av informanter	- 19 -
3.2.2 Telefonintervju og intervjuguide.....	- 21 -
3.3 Metode for dataanalyse	- 22 -
4 Analyse og diskusjon	- 24 -
4.1 Casebeskrivelser.....	- 24 -
4.1.1 Norske regionalparker	- 24 -
4.1.2 Valdres natur- og kulturpark	- 25 -
4.1.3 Haldenkanalen regionalpark.....	- 27 -
4.1.4 Danske Naturparker	- 31 -
4.1.5 Naturpark Åmosen	- 32 -
4.1.6 Naturpark Vesterhavet	- 35 -
4.1.7 Island.....	- 38 -
4.1.8 Snæfellsnes Regional Park	- 38 -
4.2 Grunnleggende likhetstrekk mellom de nordiske parkene	- 41 -
4.2.1 Parkenes karakteristikk	- 41 -
4.2.2 Parkenes organisering	- 44 -
4.2.3 Parkenes målsetninger og strategier.....	- 46 -
4.3 Motivasjonen bak opprettelsen av de nordiske parkene.....	- 51 -
4.3.1 Regionens utfordringer.....	- 51 -
4.3.2 Hva parkene ble opprettet som et svar på	- 52 -

4.3.3 Fordeler med parkkonseptet sammenlignet med andre samarbeidsformer	- 54 -
4.4 Forskjeller i tolkningen av regionalparkkonseptet i Norden	- 56 -
4.4.1 Parkenes inspirasjonskilder.....	- 56 -
4.4.2 Nasjonalt syn på regionalparker i de nordiske landene	- 59 -
5 Konklusjon	- 65 -
5.1 Implikasjoner og framtidig forskning	- 68 -
6 Litteraturliste	- 70 -

Figurer

Figur 1: Illustrasjon av metode for analyse	- 23 -
Figur 2: Kart over Valdres natur- og kulturpark.....	- 25 -
Figur 3: Organisasjonskart for Valdres natur- og kulturpark.....	- 26 -
Figur 4: Kart over Haldenkanalen regionalpark.....	- 28 -
Figur 5: Organisasjonskart Haldenkanalen regionalpark	- 29 -
Figur 6: Kart over Naturpark Åmosen	- 32 -
Figur 7: Organisasjonskart Naturpark Åmosen.....	- 34 -
Figur 8: Kart over Naturpark Vesterhavet.....	- 36 -
Figur 9: Organisasjonskart Naturpark Vesterhavet.	- 37 -
Figur 10: Kart over Snæfellsnes Regional Park.	- 38 -
Figur 11: Organisasjonskart Snæfellsnes Regional Park.....	- 40 -

Tabeller

Tabell 1: Kjennetegn ved regionalparker	- 12 -
Tabell 2: Grunntrekk ved de franske og tyske regionalparkmodellene	- 13 -
Tabell 3: Liste over informanter	- 20 -
Tabell 4: Hva er parkens karakteristikk.....	- 20 -
Tabell 5: Hvordan er parken organisert?	- 20 -
Tabell 6: Hva er parkens målsetninger og strategier?	- 20 -
Tabell 7: Hvor har de nordiske parkene hentet inspirasjon fra?	- 56 -
Tabell 8: Grunntrekk ved den franske, tyske og nordiske regionalparkmodellen.....	- 67 -

1 Innledning

Regionalparker finnes i ulike former og varianter rundt omkring i hele Europa. Regionalparkkonseptet tolkes ulikt av de forskjellige landene og det finnes derfor ingen allment akseptert definisjon av hva en regionalpark er. Parkene som faller inn under kategorien regionalpark går også under forskjellige navn i de ulike landene, slik som «Naturpärke» (DE), «Areas of Outstanding Natural Beauty» (UK) og «Parcs Naturels Regionaux» (FR). Storbritannia var først ute med regionalparker og opprettet sin første park i 1949. Senere fulgte Tyskland, som etablerte sine første regionalparker tidlig på 50-tallet. I 1967 kom også Frankrike på banen, med opprettelsen av de franske «Parcs Naturels Regionaux» (Haukeland et al., 2010). Selv om det har eksistert regionalparker i resten av Europa har helt siden etterkrigstiden, er konseptet relativt nytt i Norden. Blant de nordiske landene var det Norge som var først ute, med opprettelsen av Valdres natur- og kulturpark i 2007. Året etter fulgte opprettelsen av Nærøfjorden Verdensarvpark og pr. i dag finnes det til sammen fire regionalparker i Norge. Neste nordiske land ut var Danmark, som satte i gang en prøveordning med syv pilotparker i 2009. Foreløpig siste tilskudd på den nordiske regionalparkstammen er Island, som nå er i ferd med å opprette sin første regionalpark. Finland og Sverige har foreløpig hengt litt etter i regionalparkutviklingen, men grensekommunene i Sverige har nå begynt å se på mulighetene for å samarbeide med Norge om å etablere Nordens første grenseoverskridende regionalpark på Finnskogen (Valdres natur- og kulturpark, 2012). Som et resultat av den hurtige spredningen og veksten i antall regionalparker i Norden, ble det i desember 2013 vedtatt at det skulle etableres et eget nordisk parknettverk. Nettverkets formål vil hovedsakelig være å gi parkene mulighet til å utveksle kunnskap og erfaringer på tvers av landegrensene (Norske Parker, 2013).

Hva som er forklaringen bak den sene absorberingen av regionalparkkonseptet i de nordiske landene er uvisst, men Haukeland et al. (2010) spekulerer i om noe av forklaringen kan være at myndighetene i de nordiske landene isteden har valgt å konsentrere seg om nasjonalparker. Sterkt fokus på villmark innenfor naturforvaltningen og en manglende integrering av landskapshensyn i både naturforvaltningen og landbruket, trekkes også fram som potensielle forklaringer. Hypotesen om manglende integrering av landskapshensyn underbygges av det faktum at regionalparkkonseptet har spredd seg i Norden først etter at den Europeiske Landskapskonvensjonen ble vedtatt i år 2000. Norge og Danmark var blant de første landene til å ratifisere konvensjonen (Svardal et al., 2008), som trådte i kraft i 2004. Senere fulgte også Finland, der den trådte i kraft i 2006 og Sverige i 2011. Av de nordiske landene gjenstår nå bare Island, som foreløpig kun har signert konvensjonen (2012), men som foreløpig ikke har ratifisert den (Council of Europe, 2014). At Norge og Danmark både var de første nordiske landene til å ratifisere landskapskonvensjonen og til å adoptere

regionalparkkonseptet, kan dermed brukes som ett argument til støtte opp om Haukeland et al. (2010) sin hypotese.

I følge Haukeland et al. (2010) kan de kontinental-europeiske regionalparkene deles inn etter to modeller, den franske modellen og den tyske modellen. Men hvordan stiller de norske parkene seg, i forhold til disse modellene? Har de simpelthen valgt å følge en av disse modellene, eller er man nå vitne til utviklingen av en helt ny nordisk regionalparkmodell? Fellestrekk i det sosialdemokratiske styresettet i de nordiske landene og den annonserte etableringen av et felles nordisk parknettverk kan tyde på det siste. Dersom man omsider har funnet en parkmodell som passer i en nordisk setting, kan det eventuelt forklare den plutselige og hurtige spredningen av regionalparkkonseptet i Norden. I denne oppgaven skal jeg derfor se nærmere på hvordan de ulike nordiske landene tolker regionalparkkonseptet, for å gi svar på følgende overordnede problemstilling:

«Finnes det en egen nordisk regionalparkmodell og er det noen fellestrekk i motivasjonen bak parkopprettelsene i de nordiske landene?»

Den overordnede problemstillingen suppleres av ytterligere tre delspørsmål, som bidrar til å konkretisere problemstillingen:

- 1. *Hvilke likhetstrekk finnes mellom de nordiske regionalparkene når det kommer til parkenes karakteristika, organisasjonsform, målsetninger og strategier for måloppnåelse?***
- 2. *Hva ligger bak den enkelte regions avgjørelse om å opprette en regionalpark? Finnes det noen nordiske fellestrekk?***
- 3. *Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene? Hva er eventuelt forskjellene?***

Disse spørsmålene besvares gjennom en casestudie, der fem parker fra Danmark, Norge og Island blir undersøkt i detalj. De utvalgte parkene er: Haldenkanalen regionalpark (NO), Naturpark Vesterhavet (DK), Naturpark Åmosen (DK), Snæfellsnes Regional Park (IS) og Valdres natur- og kulturpark (NO). Data for hver av parkene er samlet inn ved hjelp av kvalitative telefonintervjuer med to representanter fra hver enkelt park. Disse dataene har i tillegg blitt supplert med sekundærdata fra ulike kilder. Data fra de ulike kildene ble triangulert opp mot hverandre for å styrke oppgavens reliabilitet. Videre ble det også gjennomført intervjuer med informanter fra sentralt nivå i det enkelte land, for å få fram det nasjonale synet på regionalparker. De innsamlede dataene ble så brukt til å sammenligne de nordiske regionalparkene, for å avdekke om det faktisk finnes en egen nordisk parkmodell.

Oppgaven starter med en gjennomgang av de generelle utviklingstrendene i forvaltningspolitikken i de tre undersøkte landene, før den beveger seg over på forskningslitteraturen som spesifikt tar for seg europeiske regionalparker. Deretter beskrives valgte metode for både datainnsamling og analyse i detalj, sammen med en redegjørelse for hvorfor akkurat disse metodene er valgt. Videre presenteres oppgavens resultater sammen med en diskusjon om hva resultatene viser. Oppgaven avsluttes deretter med et konkluderende kapittel, som i tillegg til å gi svar på oppgavens problemstilling også redegjør for oppgavens implikasjoner og foreslår temaer til videre forskning.

2 Teoretisk grunnlag

Siden 2000-tallet har det vært en gradvis endring i den regionale utviklingspolitikken i Norden. Forvaltningsmyndighetene har beveget seg vekk fra sterk statlig styring og over mot et sterkere lokalt selvstyre, med fokus på lokale vekststrategier. Der den sentraliserte politikken handlet om å redistribuere rikdom, handler den nye politikken om å skape regional vekst bygget på lokale vilkår. I alle de nordiske landene sees derfor lokal utvikling og mobilisering av lokalbefolkningen som viktige verktøy i utviklingen av rurale områder (Lindqvist, 2010). Et slikt fokusskifte omtales gjerne som en bevegelse fra «central government» til «localized governance» og er en trend som observeres over store deler av Vest-Europa (Haukeland et al., 2010; Mose & Weixlbaumer, 2007). I Norden ser utviklingen ut til å ha kommet lengst i EU-landene: Sverige, Danmark og Finland (Lindqvist, 2010), noe som kan ha sammenheng med at disse er pålagt å følge EUs utviklingsprogrammer. For eksempel bringer Natura 2000, som omtales som «*the centerpiece of EU nature & biodiversity policy*» (Europakommisjonen, 2014), med seg en mer helhetlig tilnærming til verneområder, der disse skal forvaltes på en bærekraftig måte, ikke bare økologisk, men også økonomisk. Med NATURA 2000 fikk man for første gang et helhetlig legalt rammeverk for en integrert beskyttelse av arter og habitat i EU (Mose og Weixlbaumer, 2007). Formålet er å sikre den langsiktige overlevelsen av Europas mest verdifulle og truede arter og habitat og kombinerer EUs Habitatdirektiv med EUs Fugledirektiv. Natura 2000 skal likevel ikke være et system av strenge naturreservater der all menneskelig aktivitet forbys, derimot skal områdene som omfattes av ordningen hovedsakelig fortsatt eies av privatpersoner. EUs Natura 2000 er dermed også en slags manifestering av den omtalte bevegelsen fra «central government» til «localized governance» (Europakommisjonen, 2014).

Denne utviklingen har ført til at de nordiske landene har ønsket å gjennomføre en del reformer i sin administrative myndighetsstruktur. Danmark utførte en regional omstrukturering i 2007, der antall kommuner ble redusert fra 271 til 98. Samtidig ble landets 14 amtskommuner erstattet av fem administrative regioner som fikk regional utvikling og organisering av helsevesenet som hovedoppgaver (Bryden et al., 2010; Lindqvist, 2010). Tilsvarende har det i Norge vært diskusjoner om å gjennomføre en lignende kommunesammenslåingsreform i mange år, uten at man har klart å komme til politisk enighet om en endelig beslutning. I stedet har de nasjonale myndighetene valgt å styrke fylkeskommunenes rolle i den regionale utviklingen. I 2003 ble derfor fylkeskommunene gitt midler til å drive regional utviklingen gjennom regionale planer og regionale partnerskap. Senere økte en reform fra 2010 fylkeskommunenes myndighet og ansvar ytterligere. På Island har det, i likhet med Norge, vært sterk motstand mot sammenslåing av landets mange små og isolerte kommuner. Forskjellen er at det på Island kun er to myndighetsnivåer: De nasjonale myndighetene og kommunene (Lindqvist, 2010). Island mangler derfor det regionale myndighetsnivået som finnes i

både Norge og Danmark. De islandske kommunene er relativt små og har et gjennomsnittlig innbyggertall på 4000 (Lindqvist, 2010), med enkelte kommuner som har så lite som 57 innbyggere (Samband íslenskra sveitarfélaga, 2014). Nettopp fordi kommunene er så små, tillegges de mindre ansvar og færre oppgaver enn det som er vanlig i resten av Norden. De islandske myndighetene har derfor ønsket å gjennomføre sammenslåingsreformer for å øke kommunene ansvar, men fordi motstanden mot sammenslåing har vært størst i de minste kommunene, har det ikke vært mulig å gjennomføre slike reformer (Lindqvist, 2010).

Reformprosessen har således vært ganske annerledes i Danmark, sammenlignet med Norge og Island. Der den danske reformen ble gjennomført relativt kjapt og uten store innvendinger lokalt, har reformforsøk i Norge og på Island vært preget av store diskusjoner og treg utvikling. Dette har sammenheng med at myndighetene i de to sistnevnte landene har ønsket å ha en bred debatt der flest mulig av de lokale interessene er inkludert, i et forsøk på å få til en frivillig løsning. I Danmark derimot, ble avgjørelsen om sammenslåing fattet sentralt og myndighetene hadde en mer «top down» tilnærming til reformen. Den danske kommunesammenslåingen førte likevel ikke med seg noen store protester (Lindqvist, 2010). Det betyr derimot ikke at motstanden mot kommunesammenslåingen i Norge og på Island er unik. Innbyggerne i rurale strøk motsetter seg ofte slike endringer fordi de ser kommunene som et nødvendig talerør for formidling av lokale behov ovenfor sentrale myndigheter (Bryden et al., 2010).

2.1 Europeiske regionalparker

Dagens regionalparker er en manifestering av den europeiske trenden med økt lokal involvering i vernede områder (Hammer, 2007) og illustrerer godt det pågående paradigmeskiftet vekk fra sentral styring (Haukeland et al., 2010, Mose og Weixlbaumer, 2007). Men hva er egentlig en regionalpark?

Det finnes ingen felles europeisk definisjon av en regionalpark, noe som skyldes at konseptet tolkes ganske ulikt i de forskjellige landene. Ikke bare går regionalparkene under forskjellige navn, de har også ulik organisering og ulike fokusområder. Det er imidlertid noen grunnleggende fellestrekk som går igjen blant alle de europeiske regionalparkene, som gjør det mulig å snakke om et felles regionalparkkonsept. Først og fremst har de til felles at de er basert på landskapet og tar utgangspunkt i særskilte natur- og kulturverdier (Haukeland et al., 2010, Svardal et al., 2008). For det andre dekker regionalparkene, i motsetning til for eksempel norske nasjonalparker, vanligvis befolkede områder (Dwyer, 1991). Det er disse to fysiske fellestrekkene som danner basis for etableringen av de europeiske regionalparkene. Haukeland et al. (2010) har i tillegg identifisert et

sett med fire grunnleggende prinsipper som utgjør kjernen i de europeiske regionalparkene. Disse prinsippene handler om forankring, forvaltning, foredling, forskning og formidling. Tabell 1 presiserer disse fire prinsippene ytterligere.

Tabell 1: Kjennetegn ved regionalparker (Haukeland et al., 2010: 182).

REGIONALPARKENES KJENNETEGN	
FORMIDLING OG FORSKNING	Stedsbasert læring. Naturveiledning og interpretasjon. Natur- og kulturformidling. Skoler. Forskning.
FOREDLING	Bærekraftig næringsutvikling. Lokale produkter og tjenester. Merkevarebygging. Regionprofilering.
FORVALTNING	Bevare, forvalte og videreutvikle verdier. Forpliktende langsiktig partnerskap. Integrrert tilnærming. Følge opp nasjonale satsinger. Plankoordinering. Lokalt, regionalt, nasjonalt. Charter.
FORANKRING	Lokal deltakelse og partnerskap. Styrke identitet, stolthet og stedstilknytning. Forankring lokalt, regionalt, nasjonalt.
Basis: Landskapsområde. Særskilte natur- og kulturverdier.	

I tabell 1 ser vi mer konkret hva de fire prinsippene innebærer og hvordan de manifesterer seg i regionalparkene. Disse kjennetegnene representerer likevel kun en idealisert utgave av parkene, da det i realiteten finnes store variasjoner når det kommer til hvordan og i hvilken grad de europeiske regionalparkene følger disse prinsippene. For eksempel representerer de sveitsiske parkene den ene ytterkanten når det kommer til lokal deltagelse (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010), noe som har sammenheng med at Sveits generelt har lange tradisjoner for lokal styring. Det føderale sveitsiske kontoret for miljø (Federal Office for the Environment) har derfor satt det som krav at initiativet til regionalparkene skal komme fra lokalsamfunnene selv (Svardal et al., 2008). Det er videre krav om at parkene skal være godt forankret lokalt og at lokale interesser skal være representert gjennom ulike arbeidsgrupper tilknyttet parken. På den andre enden av skalaen finner vi de tyske regionalparkene, som ofte blir drevet som rene naturvernområder, styrt hovedsakelig av regionale fagmyndigheter, med lite lokal involvering (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). Denne tydelige forskjellen mellom de sveitsiske og tyske parkene henger sammen med hvilken regionalparkmodell de to landene følger. I Europa er det to modeller for tolkning av regionalparkkonseptet som dominerer; den franske og den tyske modellen.

Hva disse to regionalparkmodellene innebærer og hvordan de ser ut i forhold til hverandre er presentert i tabell 2.

Tabell 2: Grunntrekk ved de franske og tyske regionalparkmodellene (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010; Svoldal et al., 2008).		
	Fransk modell	Tysk modell
Opprinnelig målsetning:	Bidra til å øke distriktets sosioøkonomiske velferd	Naturvern Rekreasjon
Nyere tilleggs-målsetninger:	Miljøvern	Bærekraftig regional utvikling
Rolle mht. vern:	Ingen basis i formell vern, selv om vernede områder også kan omfattes av parken	Basis i formelt vern
Rettslig ansvarlig:	Staten sammen med regioner	«Länder», som tilsvarer regioner
Styring og administrasjon:	Baseres på 10-årige parkcharter mellom offentlige og private aktører	Styres av myndigheter på ulikt nivå uten noen fast tidsavgrensning.
Finansiering:	Spleiselag mellom myndigheter på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.	Offentlige midler, pluss prosjektstøtte fra EU program (spesielt LEADER)
Antall parkansatte:	15+ ansatte	1-2 ansatte
Styringsform:	Sterkt fokus på lokal forankring og deltagelse – «bottom up»	Hovedsakelig styrt «top down»
Krav for å oppnå parkstatus:	- Initiativ til parkopprettelse må komme fra lokalsamfunnet - Parken må være basert på “verdifulle” landskap. - Parkcharter må være utarbeidet	- Må ha basis i formelt vernede områder

Sammenligner man den franske og tyske regionalparkmodellen utkrystalliserer det seg en del ulikheter, selv om de begge har en felles kjerne i Haukeland et al. (2010) sine ideelle regionalparkprinsipper. Dette gjelder både hvordan parken er organisert og finansiert, hvor mange ansatte de har, deres tilnærming til lokal involvering og forankring, hvem som er rettslig ansvarlig, hvilke krav som må oppfylles for å bli park og hva som er parkens overordnende målsetninger. I de følgende avsnittene beskrives disse parkmodellene mer detaljert.

2.2 Den franske regionalparkmodellen

Den opprinnelige målsetningen til de franske regionalparkene var å bidra til bedring av de sosioøkonomiske forholdene i distriktene, noe den franske modellen bærer tydelig preg av (Haukeland et al., 2010). Den franske regionalparkmodellen er utviklet for å håndtere nettopp marginaliserte landbruksområder med spesielle estetiske, økologiske og friluftslivsrelaterte verdier

(LaFreniere, 1997). En fransk regionalpark skiller seg derfor fra en nasjonalpark, da man i en nasjonalpark har fokus på parken som en nasjonal ressurs, mens en regionalpark handler mer om betydningen parken kan ha lokalt (Dwyer, 1991). Dette sterke fokuset på rural og regional utvikling henger sammen med den sterke stillingen landbruket og distriktene generelt har i Frankrike. Regional utvikling var dermed det som dannet utgangspunktet for den franske regionalparkopprettelsen i 1967. Siden den gang har imidlertid parkene også begynt å fokusere mer på ivaretagelse av miljø og landskap. Denne fokusutvidelsen ble lovfestet i 1993, da de franske parkenes overordnede parkcharter ble endret for å sikre sterkere fokus på naturvern (Bjørnstad, 2009). Dette var nødvendig, da den franske regionalparkmodellen ikke har noen basis i formelt vernede områder. Det er viktig å merke seg at dette likevel ikke betyr at ikke også kan finnes vernede områder innenfor parkenes grenser. Det er midlertidig ikke verneområder som danner utgangspunktet for opprettelsen av regionalparker etter den franske modellen (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). Derimot var bakgrunnen for opprettelsen av de franske regionalparkene: «...et ønske om å legge grunnlaget for en balansert forvaltning av verdifulle landskap med store naturverdier, viktige kulturelle tradisjoner og levende lokalsamfunn.» (Clemetsen et al., 2005: 5). Hovedutfordringene parkene ble utviklet som et svar på var utbyggingspress på landskapet og strategien var å bruke parkene til å revitalisere fraflyttingstruede rurale strøk gjennom innsprøyting av ressurser (Clemetsen et al., 2005).

Parker som følger den franske modellen baserer seg på en «bottom up» tilnærming (Bjørnstad, 2009; Dwyer, 1991; Haukeland et al., 2010; Svoldal et al., 2008). Det vil si at parkene skal bygge på lokal mobilisering og aktiv involvering av lokale innbyggere (Hammer et al., 2007). «Bottom up» handler nemlig om å finne lokale løsninger på lokale problemer (Bryden og Gezelius, 2013), som skal oppnås gjennom at ideer og initiativer skal komme nedenfra og opp, fra lokalbefolkningen selv (Haukeland et al., 2010; Mose og Weixlbaumer, 2007). Dette er i motsetning til såkalt «top down» styring, der avgjørelser blir fattet av sentralt, ofte av fagpersoner ansatt av myndighetene. I en slik teknokratisk tilnærming gis lokale interessenter i liten grad mulighet til å påvirke avgjørelsene og få sine meninger hørt (Bryden og Gezelius, 2013). I en «top down» tilnærming er lokalbefolkningen med andre ord passive mottakere av vedtak ovenfra, mens de i «bottom up» tilnærmingen er aktive deltagere i utformingen av vedtak (Haukeland et al., 2010; Mose og Weixlbaumer, 2007). At den franske parkmodellen baserer seg på en «bottom up» tilnærming illustreres godt av Dwyer (1991) sin casestudie av den franske regionalparken; «Normandie-Maine Regional Parc». Som tydelig viste at parkens utvikling og framgang var helt avhengig av de lokale aktørenes engasjement.

Et annet viktig trekk ved den franske parkmodellen er at parkene er organisert rundt ett juridisk bindende parkcharter, som er en frivillig avtale inngått mellom offentlige og private aktører i regionen. Disse charterne har normalt en gyldighet på 10 år og legger føringer for hvordan

parksamarbeidet skal organiseres og hvilke mål parken skal jobbe mot i avtaleperioden (Svardal et al., 2008). Typisk for den franske modellen er også at parkene finansieres som et spleiselag mellom de ulike myndighetsnivåene nasjonalt, regionalt og lokalt (Clemetsen et al., 2005; LaFreniere, 1997; Skarstad et al., 2004). I den franske regionalparkmodellen stilles det også en rekke krav fra parkmyndighetene sentralt, som den enkelte park må oppfylle for å oppnå parkstatus. Disse kravene går på at initiativet til å opprette parken må komme fra lokalsamfunnet, at det må utarbeides et charter og at parken må baseres på områdets natur- og kulturverdier (Haukeland, 2010; Svardal et al., 2008).

Videre trekker Clemetsen et al. (2005) fram ytterligere tre kjennetegn ved den franske regionalparkmodellen: At parkene tar utgangspunkt i et naturlig sammenhengende landskapsområde, at de er organisert rundt ett bærende felles prosjekt og at det nasjonale parknettverket har en felles logo/merkevare som regionalparkene benytter aktivt. Når det i litteraturen refereres til den franske modellen, siktes det vanligvis til regionalparkene både i Sveits og i Frankrike (se fr. eks. Bjørnstad (2009), Haukeland et al. (2010) eller Svardal et al.(2008)). Likevel representerer de sveitsiske parkene i realiteten en noe videreutviklet variant av den opprinnelige franske modellen. Blant annet har de sveitsiske parkene et mye sterkere fokus på bærekraft enn det de franske parkene har (Bjørnstad, 2009)

2.3 Den tyske regionalparkmodellen

De tyske og østerrikske parkene, som danner utgangspunkt for det som omtales som den tyske modellen, ble etablert på begynnelsen av 50-tallet. Allerede fra begynnelsen av hadde de et sterkt fokus på miljø og bevaring av naturen. I utgangspunktet var tanken at parkene skulle bidra til å bevare verdifulle landskap og sikre tilgang til rekreasjonsområder for en stadig voksende befolkning (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). I tilknytning til det var det også ett mål at parkene skulle bidra til formidling av parkens natur- og kulturverdier. Som følge av det sterke fokuset på naturvern, har den tyske modellen krav om at parkene skal ta utgangspunkt i formelt vernede områder (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010).

At parkene har basis i formelle verneområder betyr likevel ikke at de følger det samme strenge verneregimet vi i Norge kjenner fra blant annet nasjonalparker (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). Det er heller ikke krav om at hele parkens område skal være vernet, selv om parkene hovedsakelig skal bestå av formelt vernede områder (Verband Deutscher Naturparke, 2005). Ofte består parkene av en rekke ulike vernekategorier, for eksempel vernet skog, habitatverneområder og

fuglereservater (Mehnen et al., 2013). Det disse parkenes verneområder har til felles, er at de som regel faller inn under IUCNs kategori V, for vernede områder (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). IUCN definerer kategori V, landskapsvernområder på følgende måte: «A protected area where the interaction of people and nature over time has produced an area of distinct character with significant ecological, biological, cultural and scenic value: and where safeguarding the integrity of this interaction is vital to protecting and sustaining the area and its associated nature conservation and other values.» (IUCN, 2014). Kategori V verneområder består typisk av lite eller ingen villmark, men har til gjengjeld ofte en rik biologisk og kulturell diversitet (Mehnen et al., 2013). Denne kategorien er også den mest brukte vernekategorien i Europa, totalt faller nærmere 50 % av Europas vernede landarealet inn under denne kategorien (Mose og Weixlbaumer, 2007). I disse områdene er det vanlig med en mer dynamisk tilnærming til vern, der tradisjonelt landbruk er tillatt og det tas gjerne sikte på en bærekraftig utvikling av lokale tjenester og produkter (Svardal et al., 2008). Det at disse områdene hadde en mer dynamisk tilnærmingen til vern, gjorde det mulig for de «tyske» parkene å etterhvert utvide sine fokusområder til mer enn bare naturvern. På begynnelsen av 90-tallet fikk derfor parkene i også i oppgave å bidra til bærekraftig bygdeutvikling. Likevel har disse parken fortsatt desidert sterkest fokus på ivaretagelse av miljøet (Haukeland et al., 2010; Verband Deutscher Naturparke, 2005).

Parkene som følger den tyske regionalparkmodellen baserer seg på en «top down» tilnærming, der fagmyndighetene har sterk innflytelse. Dette har sammenheng med parkenes basis i formelt vernede områder, der fagmyndigheter og økologiske hensyn tradisjonelt har vært dominerende (Bjørnstad, 2009; Haukeland et al., 2010). Denne sentraliserte «top down» styring gjenspeiles også i organiseringen av parkene. Parkene i den tyske modellen er for eksempel ikke basert på noen frivillig partnerskapsavtale/ charter slik de «franske» parkene er. Isteden ligger det juridiske ansvaret for parkene hos de regionale myndighetene, mens ansvaret for driften gjerne er delt mellom ulike myndighetsnivåer lokalt, regionalt og sentralt. Styringsgruppen i disse parkene består vanligvis av representanter fra både det offentlige og private, i tillegg til representanter fra forskningsmiljøer (Svardal et al., 2008). Selve avgjørelsen om å opprette en regionalpark kan også komme «top down», da det ikke er noen krav om at initiativet til parken skal komme lokalt. For eksempel ble den tyske parken «Lauenburgische Seen» opprettet etter vedtak fra den tyske versjonen av fylkeskommunen (Mehnen et al., 2013). Parkene finansieres hovedsakelig av offentlige myndigheter, men mottar også en del prosjektmidler fra ulike EU program for bygdeutvikling. Spesielt er parkene nært knyttet opp mot EUs LEADER program, for eksempel overlapper hele 50 % av LEADER-regionene i Østerrike med regionalparker (Bjørnstad, 2009).

Oppsummert er hovedforskjellen mellom de to parkmodellene at den franske parkmodellen setter menneskene i sentrum, mens den tyske modellen setter naturen i sentrum. Ser vi det fra et bærekraftperspektiv, kan man si at den tyske modellen tar mest hensyn til økologisk bærekraft, mens den franske modellen tar hensyn til sosial og økonomisk bærekraft. De sveitsiske parkene derimot, som for så vidt er en videreutvikling av den franske modellen, fokuserer på å skape balanse mellom alle de tre aspektene ved bærekraft, dvs. økonomisk, sosial og økologisk.

3 Metode

Denne oppgaven er utført som en komparativ casestudie av fem utvalgte regionalparker i Norden og i dette kapittelet gis det en redegjøring for valg av metode. De valgte metodene for både datainnsamling og analyse presenteres, sammen med en begrunnelse på hvorfor akkurat disse metodene ble valgt.

3.1 Valg av metode

Casestudie ble valgt som forskningsstrategi, da oppgavens problemstilling er komparativ i sin natur og krever dypgående kjennskap til den enkelte park. Casene ble valgt ut fra de tre nordiske landene som pr. i dag har, eller er i ferd med å etablere egne regionalparker, dvs. Norge, Danmark og Island. I utgangspunktet var tanken at det skulle velges to case fra hvert land, men ettersom det kun finnes en park på Island, ble antall case redusert til fem. Casene som har blitt valgt er: Haldenkanalen Regionalpark (NO), Valdres natur- og kulturpark (NO), Snæfellsnes Regional Park (IS), Naturpark Vesterhavet (DK) og Naturpark Åmosen (DK). I Danmark var det kun Vesterhavet og Åmosen som hadde søkt om å få offisiell status som Naturpark og det var derfor naturlig å inkludere disse to parkene i studien. Norge hadde derimot et større utvalg av potensielle caseparker og det ble derfor bestemt at den yngste og den eldste parken skulle velges. Dette ble gjort fordi det ga mulighet til å se utviklingen blant parken over tid. Som Norges eldste park, ble derfor Valdres natur- og kulturpark valgt sammen med Haldenkanalen regionalpark, som er det nyeste tilskudd til den norske parkstammen.

3.2 Metode for datainnsamling og valg av informanter

Denne studiens data ble samlet inn gjennom telefonintervju og innhenting av sekundærdata. Utgangspunktet var at det skulle utføres intervjuer med to representanter fra hver enkelt park, i tillegg til intervju med en representant fra sentralt hold i hver av de tre landene. Dessverre viste det seg at det ikke var noen representanter fra Valdres natur- og kulturpark som var villige til å stille til intervju. Det ble derfor foretatt en vurdering av hvorvidt parken likevel skulle brukes som et case i oppgaven. Denne vurderingen resulterte i at parken likevel ble tatt med som case, på bakgrunn av dens stor betydning for utviklingen av regionalparker i Norge. Det viste seg også å være en tilfredsstillende mengde sekundærdata tilgjengelig om parken som kunne veie opp for mangelen på primærdata. Blant annet var det allerede skrevet to mastergradsoppgaver om parken, der det var foretatt dybdeintervjuer med representanter fra parken. For å kompensere for mangelen på primærdata fra Valdres, ble det derfor foretatt en mer omfattende innhenting av sekundærdata for parken.

3.2.1 Valg av informanter

For de fire øvrige casene i denne studien ble det samlet inn både primær- og sekundærdata. For hver park ble det gjennomført to intervjuer pr. telefon, med en varighet på ca. 1 time hver. Informantene ble valgt ut etter det som i litteraturen omtales som snøballmetoden (Johannesen et al., 2011). Dette er en rekrutteringsmetode der: «forskeren forhører seg om personer som vet mye om temaet som undersøkes og som forskeren bør komme i kontakt med. Disse personene kan igjen vise til andre informanter som det kan være aktuelt å ha med i undersøkelsen.» (Johannesen et al., 2011: 113).

For å komme i kontakt med informanter i parkene ble det sendt ut en standardisert e-post til daglig leder i hver enkelt park. E-posten inkluderte en kort introduksjon til studien og en forespørsel om kontaktinformasjon til aktuelle intervjukandidater blant parkens eiere og i parkadministrasjonen/styret. Denne utvelgelsesstrategien viste seg å være effektivt og jeg kom raskt i kontakt med relevante informanter. Den valgte metoden resulterte også i at det ble en viss variasjon mellom informantene og deres rolle i tilknytning til parkene. Hvilken rolle de ulike informantene har i tilknytning til parken er tydeliggjort i tabell 3 som lister alle de intervjuede informantene. I den løpende teksten vil informantintervjuene refereres til på følgende måte: (Forbokstav.Etternavn pers. medd.), for eksempel vil intervjuet med Judith Kortgård refereres til som (J. Kortgård pers. medd.).

Tabell 3: Liste over informanter		
	Tilknytning til regionalparker	Daglig rolle
Judith Kortgård	Kontaktperson for regjeringens verdiskapningsprogram for lokale og regionale parker	Fagdirektør for lokalt utviklingsarbeid i Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Helge Kolstad	Styreleder Haldenkanalen Regionalpark	Vararepresentant i Arbeiderpartiets fylkestingsgruppe i Østfold og styreleder i Haldenvassdragets Kanalselskap
Vidar Østenby	Politisk representant i Regionalparkrådet; Haldenkanalen regionalpark	Kommunalsjef i Marker kommune
Maria-Louise Lindgaard-Galamba	Prosjektleder for sertifiseringsordningen «Danske Naturparker»	Konsulent i Friluftsrådets programavdeling
Henning Fougat	Styreformann Naturpark Åmosen	Politiker i Kalundborg kommune og styreformann i Fugledegård Formidlingscenter
Peter Christiansen	Formann i Naturpark Åmosen Naturparkråd	Gårdbruker og representant fra grunneierforeningen Gefion
Lisbeth Christiansen	Representant fra Naturpark Vardes parkadministrasjon og prosjektleder for "Fortællinger i Naturpark Vesterhavet"	Ansatt i avdeling for «Natur og Park» i Varde kommune
Hanne Voetmann	Medlem i Naturpark Vesterhavets Naturparkråd	Representant fra Friluftsrådet krets Sydvest Jylland
Björg Ágústsdóttir	Prosjektansvarlig for Snæfellsnes Regional Park, ansatt i Alta Consulting	Ansatt i Alta Consulting
Kristín Björg Árnadóttir	Medlem av styringsgruppen i Snæfellsnes regional Park	Byrådsmedlem i Snæfellsbær kommune

Intervjuene ble så supplert med sekundærdata hentet fra blant annet parkenes nettsider og fra ulike typer dokumenter, slik som parkavtaler, strategidokumenter, handlingsplaner og møtereferater. Dette ble gjort for å skaffe utfyllende informasjon om parken, men også for å triangulere funnene fra intervjuene. En svakhet ved snøballmetoden er at man risikerer at informantene kun foreslår andre informanter som deler deres meninger og tolkninger. Denne skjevheten kan føre til at forskeren får et feilaktig bilde av situasjonen (Johannesen et al., 2011). Dette ble forsøkt imøtegått ved at kontaktpersonene ble bedt om å komme med flere forslag til aktuelle intervjukandidater, slik at jeg selv kunne vurdere hvem det var mest hensiktsmessig å intervju. Metodetriangulering var også med på å kompensere for denne svakheten. I følge Yin (2003) er triangulering en av de viktigste bærende prinsippene ved casestudier, noe som også støttes av Andersen (2013: 157), som hevder at: «Datatriangulering er en av casestudiers sterkeste sider». Bruk av triangulering vil i følge Yin (2003) og Andersen (2013) forsterke studies reliabilitet og i denne oppgaven har jeg derfor triangulert både

forskningsmetoder (intervjuer og innsamling av sekundærdata) og data (intervju med to ulike representanter fra hver park). Dette har gitt meg mulighet til å kryssjekke funnene med hverandre, noe som ifølge Andersen (2013) og Yin (2003) kan styrke studiens konklusjoner.

Informantene som ble bruk til å avdekke det nasjonale synet på regionalparkene, ble valgt på bakgrunn av deres rolle i styringen av regionalparkene sentralt. På Island er det ingen som driver med regionalparker på sentralt nivå, så det ble ikke utført noe intervju med nasjonale aktører her. Derimot ble det isteden gjort et lengre intervju med Björg Ágústsdóttir, som var initiativtakeren til den første islandske parken. I Norge ble det gjennomført intervju med Judith Korsgård, fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som er kontaktperson for regjeringens «Verdiskapingsprogram for lokale og regionale parker». Her kunne jeg også ha valgt å intervju en representant fra foreningen Norske Parker, men fordi myndighetene potensielt har større makt til å påvirke framtiden til de norske regionalparkene, valgte jeg isteden å intervju en representant fra myndighetene. For de danske parkene ble Maria-Louise Lindgaard-Galamba valgt som informant på bakgrunn av hennes rolle som prosjektleder for sertifiseringsordningen «Danske Naturparker» hos Friluftsrådet.

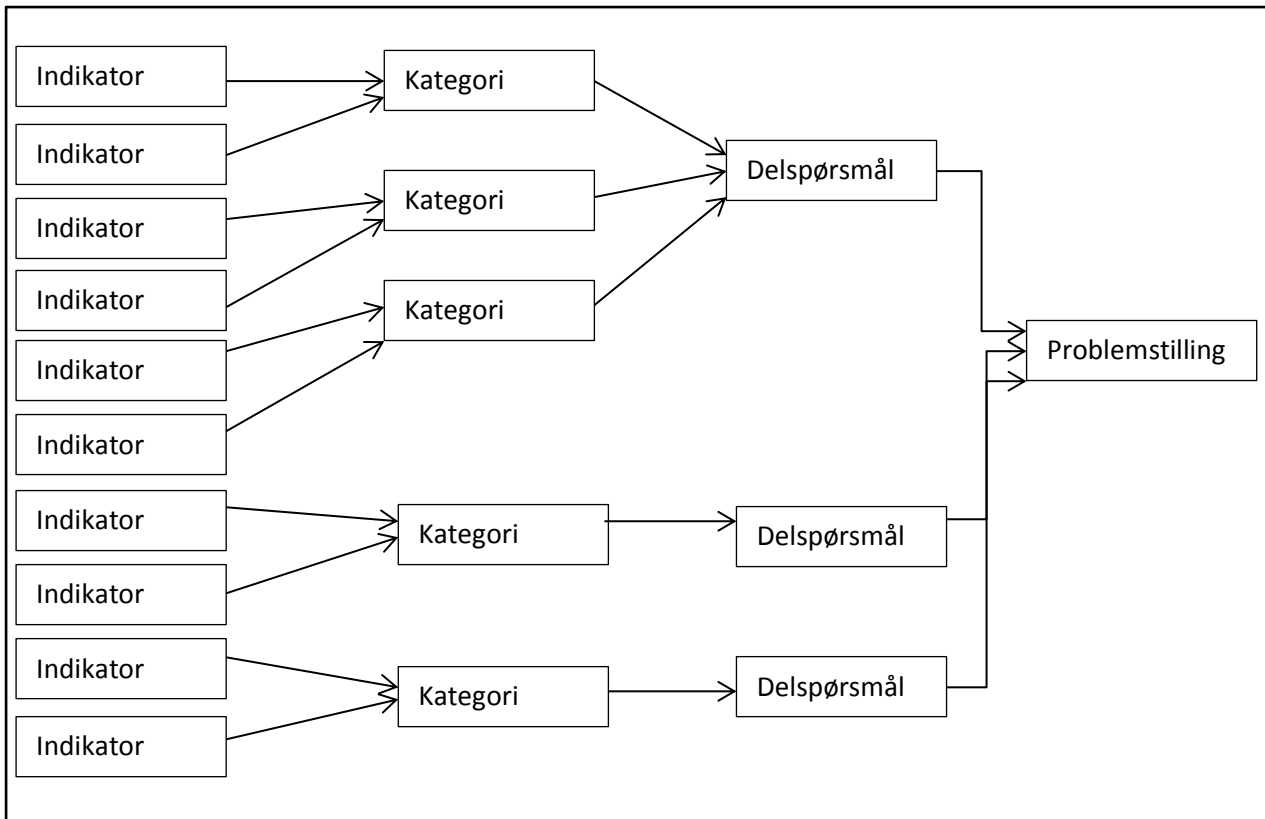
3.2.2 Telefonintervju og intervjuguide

På bakgrunn av denne oppgavens tids- og kostnadsbegrensinger valgte jeg å utføre intervjuene pr. telefon. Dette valget påvirket i sin tur utformingen av intervjuguidene, ettersom man anbefales å bruke en strukturert eller halvstrukturert intervjuguide når intervjuene skal foregå via telefon (Karlöf og Östblom, 1993; Mehmetoglu, 2004). Intervjuene i denne studien ble derfor gjennomført ved hjelp av en halvstrukturert intervjuguide. Tre ulike intervjuguider ble utarbeidet, en til representanten fra eierne, en til representanten for parkadministrasjonen/styret og en til representanten på nasjonalt nivå. De tre opprinnelige intervjuguidene ble så tilpasset ytterligere etter en runde med forhåndstesting på mine kolleger. Det ble senere også gjort noen mindre tilpasninger etter at det første informantintervjuet ble gjennomført. Deretter ble det utarbeidet en engelsk variant av intervjuguiden til de islandske parkene, samtidig som det også ble gjort språklige tilpasninger i den danske intervjuguiden, for å unngå språkforvirringer. Den norske versjonen av intervjuguidene ligger vedlagt til oppgaven.

3.3 Metode for dataanalyse

Basert på anbefalingene fra både Merriam (1998) og Yin (2003), valgte jeg å utarbeide såkalte casedatabaser for hver enkelt park, i tillegg til egne casedatabaser om det nasjonale synet på regionalparker. Disse ble brukt som utgangspunkt for systematisering av rådataene og dannet samtidig et rammeverk for den videre analysen. Casedatabasene ble organisert etter fem hovedkategorier/hovedspørsmål, som hver rommet et sett med ulike indikatorer/ delspørsmål. Disse kategoriene og de medfølgende indikatorene ble fastsatt i forkant av dataanalysen og ble utviklet basert på litteraturen om grunntrekkene ved de franske og tyske regionalparkmodellene. Casedatabasene danner således et teoribasert rammeverk for analysen av de innsamlede dataene, der både primær- og sekundærdata sammenstilles med hverandre. Første steg i analysen var dermed å systematisere de innsamlede dataene inn under casedatabasenes indikatorer. Dette ble gjort for hver enkelt park, helt separat fra de andre parkene. Denne analysemetoden er det Yin (2003) omtaler som «cross-case synthesis». Det vil si at forskeren først behandler hvert enkelt case individuelt, helt uavhengig av de andre casene. For deretter å begynne jobben med å sammenligne på tvers av casene, først etter at hvert enkelt casestudie er gjennomført. Dette blir gjort for å styrke oppgavens reliabilitet, ved å gjøre analysen mer systematisk og strukturert.

Det neste steget i analysen var å begynne med selve sammenligningen på tvers av casene. Dette begynte med at indikatorene ble sett i sammenheng med de overordnede kategoriene, som deretter ble sammenlignet med hverandre, kategori for kategori. Disse kategoriene ble så sett i forhold til oppgavens delspørsmål, for å fastslå ulikheter og likhetstrekk på tvers av de nordiske landene. Dette var en trinnvis kodingsprosessen, der jeg beveget meg fra indikatorer til kategorier, til svar på delspørsmål, som til slutt ble brukt til å gi svar på oppgavens overordnede problemstilling. Denne analyseprosessen er illustrert i figur 1. Hvilke kategorier og indikatorer som ble brukt er vist i malen til casedatabasene, som ligger vedlagt oppgaven.

Figur 1: Illustrasjon av analysemetode

4 Analyse og diskusjon

I denne delen av oppgaven presenteres og diskuteres studiens funn. Først gis det en beskrivelse av de undersøkte casene. Deretter presenteres resultatene, sortert etter oppgavens tre delspørsmål. Hvert delkapittel avsluttes så med å svare på det aktuelle delspørsmålet.

4.1 Casebeskrivelser

I de følgende avsnittene gis det, i tråd med Mehmetoglus (2004) anbefalinger, en beskrivelse av de undersøkte casene. Dette blir gjort for å gi leseren et overblikk over parkene og for å gi han mulighet til å sette studiens funn inn i et perspektiv. Ett land presenteres av gangen. Først med en beskrivelse av den generelle parkutviklingen i landet, etterfulgt av en beskrivelse av hver enkelt case.

4.1.1 Norske regionalparker

Den første norske regionalparken ble opprettet i 2007 og pr. i dag finnes det fire regionalparker i Norge, i tillegg til et titalls parkprosjekter som er under utvikling. Den statlig støttede paraplyorganisasjonen «Norske Parker» spiller en sentral rolle i utviklingen av de norske regionalparkene. Organisasjonen representerer både de etablerte norske parkene og parkprosjektene og arbeider med å fremme deres interesser. Dette gjøres gjennom felles utviklingsprosjekter, studieturer, markedsføring og gjennom kunnskaps- og erfaringsutveksling, samtidig som de driver med lobbyvirksomhet ovenfor nasjonale myndigheter (Bjørnstad, 2012).

De norske myndighetene valgte å opprette et verdiskapningsprogram for lokale og regionale parker først etter at de første norske regionalparkene var blitt etablert. Dette ble gjort etter press fra regioner som selv ønsket å utforske om regionalparkkonseptet også kunne være noe for dem. En kan derfor trygt si at den norske parkbevegelsen ble initiert «bottom up». Verdiskapningsprogrammet er likevel foreløpig kun et 3-årig prøveprosjekt, der 2014 er det siste året. Foreløpig har ikke departementet tatt stilling til om ordningen skal videreføres (J. Kortgård pers. medd.).

I Norge finnes det foreløpig ingen formelle krav som må oppfylles for å få status som regionalpark. Organisasjonen Norske Parker er derimot nå i ferd med å utvikle et sett med kriterier som må oppfylles av de parkene som ønsker å bli en del av deres organisasjon og som dermed vil få rett til å bruke deres felles merkevare. Kravene er enda ikke vedtatt, men i førsteutkastet er det fokus på faktorer som lokal forankring og involvering, organisasjonsform, bærekraftighet og at parkene skal fokusere på landskap og dets natur- og kulturverdier. Organisasjonen er tydelig på at disse kravene er inspirert av kravene som stilles til de sveitsiske og franske parkene (Bjørnstad, 2012). Spesielt er inspirasjonen fra de sveitsiske parkene tydelig. Generelt er Norske Parker veldig opptatt av den

sveitsiske versjonen av den franske modellen og oppfordrer på sin egen blogg (<http://parknytt.wordpress.com/>) regionalparker til å hente inspirasjon fra de sveitsiske parkene.

4.1.2 Valdres natur- og kulturpark

Valdres er et dalføre og fjellområde i Oppland, som består av Valdres-kommunene Vang, Vestre-Slidre, Øystre-Slidre, Etnedal, Sør- Aurdal og Nord-Aurdal kommune.

Figur 2: Kart over Valdres natur- og kulturpark (Valdres natur- og kulturpark, 2007).

Landbruket er en viktig næring i regionen, som står for 11 % av sysselsettingen (Hillestad, 2012) og som sammen med den utbredte stølsdriften har satt tydelig preg på regionens kulturlandskap (Fodnes, 2012; Odden, 2012). Området har også et stort antall hytter og hele 5 av de 6 parkkommunene har flere hytter enn innbyggere, noe som også gjør reiselivet til en viktig næring i området. Totalt har parken ca. 18 000 innbyggere, mot 17 179 hytter (Odden, 2012). Parken dekker hele arealet til hver av de involverte kommunene (Valdres natur- og kulturpark, 2007), noe som gir parken et samlet areal på 5 406 km² (Store norske leksikon 13.04.14).

Parken har følgende todelte visjon:

«Valdres har et lønnsomt, variert og framtidsrettet næringsliv basert på høg kompetanse. Valdres natur- og kulturpark - landets sterkeste regionale merkevare.» (Valdres natur- og Kulturpark, 2007: 7).

Parkopprettelsen

Initiativet til parken kom fra Oppland fylkeskommune og hadde utspring i et eksisterende interkommunalt samarbeid mellom de seks Valdreskommunene. Lokalt var det uttrykt et behov for å videreutvikle dette samarbeidet og gjøre det mer effektivt og en delegasjon fra Valdres dro derfor på

studietur til Frankrike for å se nærmere på deres tolkning av regionalparkkonseptet. Denne delegasjonen bestod av representanter fra Oppland fylke, fra ulike lokale kunnskapsmiljøer, fra næringslivet, utmarkskontoret og fra tre av Valdreskommunene. Representantene kom tilbake tydelig inspirert og bestemt på å opprette en regionalpark i Valdres. Det ble derfor satt i gang et forprosjekt, ledet av en styringsgruppe bestående av utvalgte lokalpolitikere, representanter fra fylkeskommunen og fra det lokale næringslivet. Styringsgruppen sendte så ut representanter på møter i regionen for å få med innbyggerne og det lokale næringslivet på ideen. Dette viste seg å være mer tidkrevende enn først antatt og styret bestemte seg for å heller konsentrere seg om å få med kommunestyrene på ideen. Flere av kommunene var i utgangspunktet skeptiske og fryktet at en regionalpark ville føre med seg flere restriksjoner på arealene deres, enn det som allerede var forårsaket av nasjonalparkene i området. Etter flere runder med dialog og tilpasninger i parkens målsetninger skrev til slutt alle de seks kommunene under på et felles parkcharter. Parken ble dermed Norges første regionalpark ved den offisielle opprettelsen i mars 2007 (Odden, 2012).

Organisering

Valdres natur- og kulturpark er en del av en større mer komplisert regional samarbeidskonstellasjon, bestående av flere ulike organer. Disse organene er igjen knyttet til parken på flere forskjellige måter, men hovedorganene i selve parken er illustrert i figur 3.

Figur 3: Organisasjonskart for Valdres natur- og kulturpark
(Valdres natur- og Kulturpark, 2007: 21).

-Næringsråd:

Øverst i parkhierarkiet sitter næringsrådet som består av tilsammen 22 medlemmer. Ti av medlemmene kommer fra næringslivet, mens resten er politikere. Rådet har i oppgave å utforme og evaluere parkens overordnede prioriteringer, særlig knyttet til de årlige handlingsplanene (Valdres natur- og kulturpark, 2007).

-Utviklingsstyret:

Parken har også et eget utviklingsstyre som har en mer operativ rolle og skal utføre næringsrådets bestemmelser. Styret består av tre ordførere, tre representanter fra næringslivet og en representant fra merkevestyret (Valdres natur- og kulturpark, 2007).

-Merkevestyret:

Parken ønsker å opprette ulike bransjerettede merkeordninger for de ulike lokale næringene, slik som turisme og kultur. Merkevestyret skal bestå av en representant for hver av disse merkeorganisasjonene og en fra parkadministrasjonen. Styret har ansvar for å utvikle bransjespesifikke kvalitetsstandarder og styre bruken av merkevaren. De skal også medvirke til felles profilering og samordning av markedsføringen (Valdres natur- og kulturpark, 2007).

Det rent operative ansvaret for parken ligger hos parkadministrasjonen, som fungerer som sekretariat for alle parkens øvrige organer. Administrasjonen har syv ansatte (Valdres natur- og kulturpark, 2013).

4.1.3 Haldenkanalen regionalpark

Hovedåren i regionalparken er selve Haldenkanalen som er 8 mil lang og strekker seg fra Høland i nord, til Halden i sør, der den renner ut i Iddefjorden (Regionalpark Haldenkanalen, 2013). Samlet dekker parken et areal på 2 522 km² og inkluderer hele arealet til de fem involverte kommunene: Halden, Aremark, Marker, Rømskog og Aurskog-Høland (Regionalpark Haldenkanalen, 2011; Regionalpark Haldenkanalen, 2013). Fire av parkens fem kommuner ligger i Østfold fylke, mens den siste, Aurskog-Høland, tilhører Akershus fylkeskommune (Regionalpark Haldenkanalen, 2013). Innenfor regionalparkens grenser bor det ca. 50 000 mennesker (Refsgaard et al., 2014).

Det er store variasjoner mellom parkkommunene når det gjelder areal og folketall. Rømskog er med sine 700 innbyggere den minste kommunen (Rømskog Kommune, 2014), mens Halden er den mest folkerike, med et folketall på 30 132 innbyggere (Halden Kommune, 2014). Med den varierende befolkningstettheten følger også et variert landskap, ettersom parken inkluderer både bykommuner

og distriktskommuner. Likevel har parken lite uberørt natur, da området består hovedsakelig av kulturlandskap, tydelig preget av kornåkere (Refsgaard et al., 2014).

Figur 4: Kart over Haldenkanalen regionalpark
(Regionalpark Haldenkanalen, 2013: 21).

Haldenkanalen regionalpark har følgende visjon:

”Langs Haldenkanalen er det et lønnsomt næringsliv og et rikt kulturliv, basert på naturen, spisset kompetanse og småsteder hvor folk ikke bare bor, men lever!” (Regionalpark Haldenkanalen, 2011: 4).

Parkopprettelsen

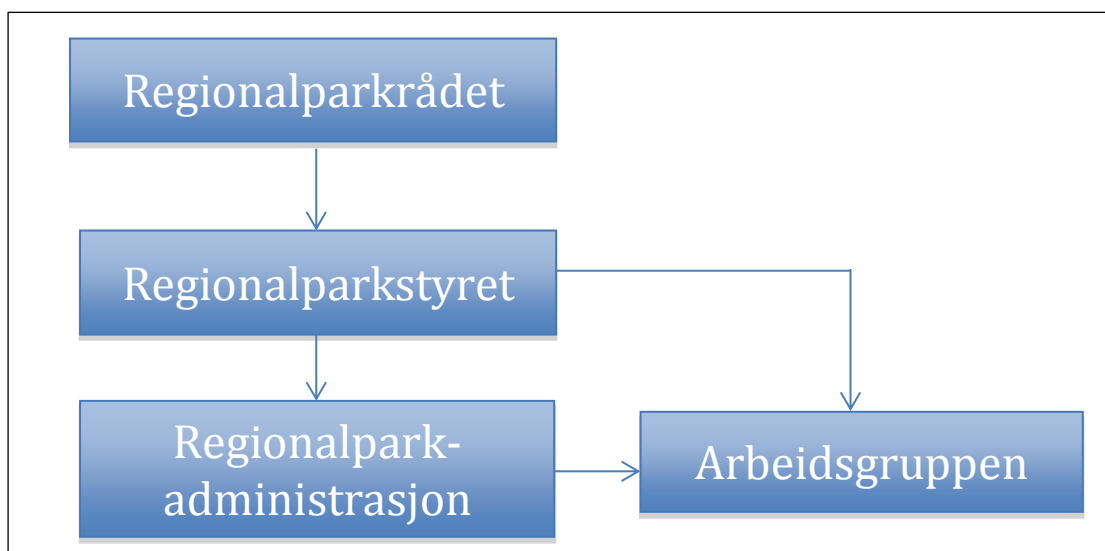
Initiativet til parkopprettelsen kom fra Helge Kolstad, styreleder i Haldenvassdragets Kanalselskap. Initiativet var et svar på at kanalselskapet, etter press fra enkelte av eierkommunene, vedtok at selskapet kun skulle jobbe med det tekniske knyttet til drift av kanalen. Kanalselskapet ønsket derfor at det skulle etableres et eksternt interkommunalt samarbeid der man jobbet med næringsutvikling, for å få opp aktiviteten langs kanalen (H. Kolstad pers. medd.). Flere samarbeidsalternativer ble vurdert, men valget falt til slutt på regionalparkkonseptet og det ble derfor avholdt møter for både kommunene og næringslivet, for å informere om konseptet. Av ulike grunner, blant annet dårlig økonomi i enkelte av kommunene, var det nødvendig å bruke en del tid på å overtale alle

kommunene og fylkeskommunene om å bli med i parken (H. Kolstad pers. medd.; V. Østenby pers. medd.). Halden var den kommunen som hadde dårligst økonomi og man var derfor nødt til å inngå et kompromiss for å få med kommunen i parken. Kompromisset gikk ut på at Halden kommune kunne betale for sitt medlemskap på andre måter enn med finansiell støtte de tre første årene, for eksempel gjennom å utføre konkrete arbeider for parken (V. Østenby pers. medd.).

Da alle kommunene og fylkeskommunene til slutt sa ja til å bli med i parken, begynte arbeidet med å opprette selve parkorganisasjonen. Dette arbeidet tok mye tid og styret nedsatte derfor en arbeidsgruppe som begynte å jobbe med ulike prosjekter allerede før parken ble offisielt etablert. Et av disse prosjektene var å leie inn eksterne konsulenter som skulle gjøre analyser til utviklingen av en merkevarestrategi, i tillegg til at det ble foretatt en næringsanalyse og en landskapsressursanalyse. Gjennom disse analyseprosessene fikk parken kartlagt de ulike ressursene i området, samtidig som de fikk hentet inn synspunkter og innspill fra lokalbefolkningen. Samlet sett gav dette parken et godt informasjonsgrunnlag å bygge det videre parkarbeidet på (H. Kolstad pers. medd.; V. Østenby pers. medd.). Da parkorganisasjonen omsider var på plass ble parken offisielt etablert 17. april 2012 (Norske Parker, 2012).

Organisering

Haldenkanalen regionalpark sin organisasjonsstruktur er illustrert i figur 5.

Figur 5: Organisasjonskart Haldenkanalen regionalpark
(H. Kolstad pers. medd.; Regionalpark Haldenkanalen, 2011).

-Regionalparkrådet

Regionalparkrådet består av til sammen 14 medlemmer, hvorav halvparten av medlemmene skal være politikere (en representant fra hver av eierkommunene og en representant fra hvert av fylkene), mens den andre halvparten av rådsmedlemmene skal komme fra næringslivet. Denne sammensetningen er valgt for å sikre lokal forankring og eierskap til parken. Rådet fungerer som en slags generalforsamling for parken og møtes 2-4 ganger i året. Deres oppgave er å utforme parkens overordnede prioriteringer, spesielt knyttet til de årlige handlingsplanene (H. Kolstad pers. medd.; Regionalpark Haldenkanalen, 2011).

-Regionalparkstyret

Parkstyret oppnevnes av regionalparkrådet og skal sørge for at regionalparkrådets bestemmelser gjennomføres. Regionalparkstyret har dermed en mer operativ rolle i parken. Styret består av fem medlemmer: Daglig leder for Kanalselskapet, en representant fra regionalparkrådet og tre representanter fra næringslivet (Regionalpark Haldenkanalen, 2011).

-Regionalparkadministrasjon

Administrasjonen fungerer som sekretariat for parkens øvrige organer og består i hovedsak av en tilsatt prosjektleder/koordinator og eventuelle prosjektansatte (H. Kolstad pers. medd.; Regionalpark Haldenkanalen, 2011).

-Arbeidsgruppen

I tillegg til de overnevnte organene har parken også en arbeidsgruppe som i følge styreleder spiller en viktig rolle i parken. Gruppen består av administrative representanter fra kommunene og representanter fra destinasjonsselskapene, som arbeider med de punktene der regionalparkens prosjekter overlapper med kommunenes planer (H. Kolstad pers. medd.). Denne gruppen har «...en slags innsigelsesmyndighet og en vesentlig del av arbeidet utøves der.» (H. Kolstad pers. medd.). Denne gruppen fungerer med andre ord som et salgs supplement til parkadministrasjonen.

4.1.4 Danske Naturparker

Naturparkordningen i Danmark ble initiert av «Friluftsrådet», som i dag også administrerer ordningen. Friluftsrådet er en paraplyorganisasjon som organiserer over 90 friluft- og naturvernorganisasjoner (eks. jegerforbund, ornitologer, speiderne, kanopadlere, naturvernere og syklistorganisasjoner) over hele Danmark (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). Friluftsrådet tok initiativ til ordningen etter å ha sett at mange naturskjønne områder ikke fikk tildelt nasjonalparkstatus kun fordi de var for små. Friluftsrådet tok derfor initiativ til å organisere en egen sertifiseringsordning kalt «Danske Naturparker», rettet mot nettopp denne typen områder (H. Voetmann pers. medd.). Merkeordningen ble offisielt åpnet i 2013 etter at Friluftsrådet hadde gjennomført en vellykket pilotprosjektordning med ni pilotparker i perioden 2009 til 2012. Merkeordningen skal brukes til å sertifisere «områder med natur af særlig regional eller lokal betydning og gode rekreative friluftsmuligheter.» (Friluftsrådet, 2014).

Det er viktig å merke seg at det foreløpig ikke er noen parker som offisielt har blitt sertifisert som Naturpark, ettersom den første søknadsrunden i skrivende stund fortsatt er inne til behandling hos Friluftsrådet. På nåværende tidspunkt finnes det derfor offisielt kun pilotparker i Danmark (L. Christiansen pers. medd., H. Voetmann pers. medd.). Av disse er det foreløpig kun Vesterhavet og Åmosen som har søkt om å få offisiell status som Naturpark (L. Christiansen pers. medd.). Parkene som oppnår sertifisering som Naturpark må betale en årlig medlemsavgift på 22 000 DKK til Friluftsrådet og får beholde sertifiseringen i fem år av gangen. Medlemsavgiften brukes blant annet til å utarbeide felles skiltmaler og design, drift av felles webside og generell markedsføring av merkeordningen. Pengene går også til administrering, kvalitetssikring av ordningen og til organisering av workshops for medlemsparkene, som skal stimulere til erfaringsutveksling mellom parkene (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.).

Friluftsrådet har, i samarbeid med pilotparkene, utviklet et sett med ti kriterier som parkene må oppfylle for å få status som offisiell «Dansk Naturpark» (L. Christiansen pers. medd.; Friluftsrådet, 2013). Kriteriene lyder som følger (Friluftsrådet, 2013):

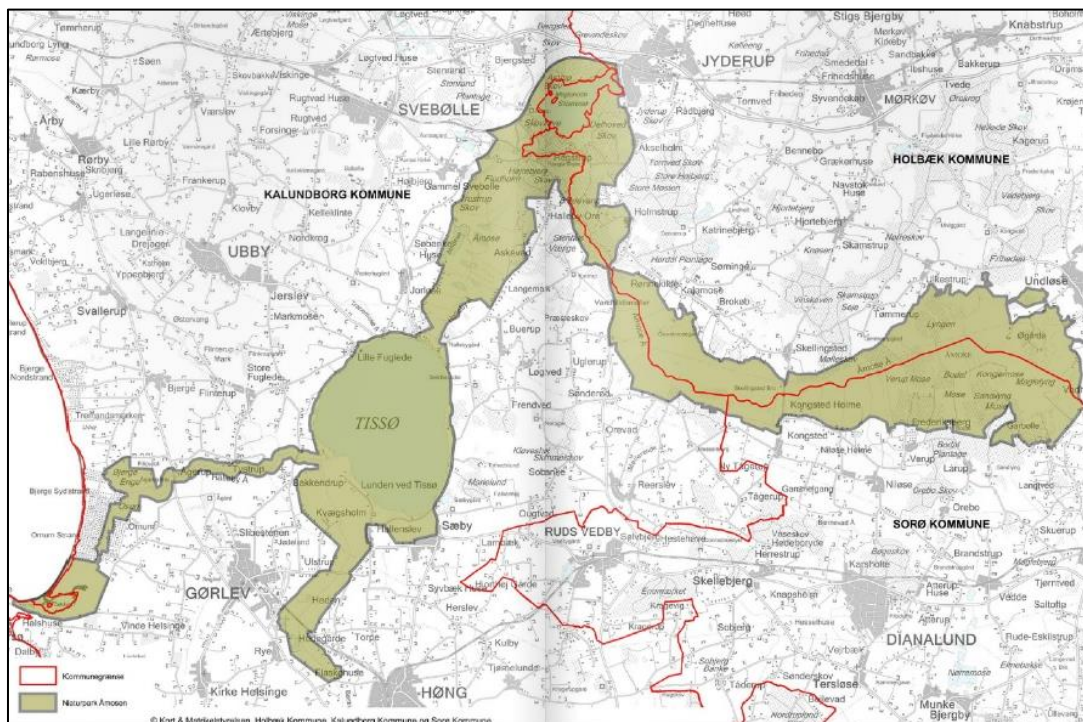
- Minimum 50% av naturparkens areal skal bestå av vernet natur.
- Naturparken skal ha en presis geografisk avgrensning.
- Naturparken og dens avgrensning skal være en del av kommuneplanen eller være et tillegg til denne.
- Parken skal ha en administrativt ansvarlig medarbeider.
- Naturparken skal ha minst en naturveileder knyttet til seg.
- Naturparken skal ha et naturparkråd.

- Parken må ha tilstrekkelig økonomi til å sikre drift og utvikling av naturparken og til realisering av naturparkplanen.
- Naturparken skal forankres lokalt gjennom prosesser for lokal involvering.
- Parken skal ha en koordinert formidling ovenfor både danske og utenlandske besøkende.
- For parken skal det også foreligge en godkjent naturparkplan, som skal være politisk vedtatt lokalt (som en følge av dette må den offisielle søknaden om å bli Naturpark komme fra kommunene (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.)).

Friluftsrådet spiller en sterk rolle i hvordan de danske Naturparkene styres. I tillegg til de overnevnte kravene, legges det strenge nasjonale føringer for hvilke områder parkene må prioritere. Det er nemlig fastsatt krav om at parkenes styrende dokument, naturparkplanen, må inneholde mål, planer og strategier for fokusområdene: Natur, kulturmiljø, friluftsliv, landbruk, skogbruk og formidling (Friluftsrådet, 2009). Parkene har likevel noe frihet til å velge hvilke strategier de ønsker å benytte og til en viss grad også til å velge hvordan de ønsker å organisere parken (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.).

4.1.5 Naturpark Åmosen

Naturpark Åmosen er et felles prosjekt mellom de Sjællandske kommunene Holbæk, Kalundborg og Sorø. Parken strekker seg på tvers av kommunegrensene, men består kun et lite avgrenset område innenfor kommunenes arealer (Naturpark Åmosen, 2013).

Figur 6: Kart over Naturpark Åmosen (Naturpark Åmosen, 2013: 6).

Totalt dekker Naturparken et areal på 80 Km², som er nesten utelukkende i private eie. Åmosen består hovedsakelig av myrområder som tidligere har blitt delvis tørrlagt. Parken inneholder likevel Danmarks største myr (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2013). Parken består altså av et variert landskap med en blanding av skog, myr, dyrket mark, brakklagt mark, gressletter, elver og innsjøer. I området er det også store jaktinteresser (P. Christiansen pers. medd.). Landbruket er dessuten viktig i regionen og hele 71% av totalarealet til Holbæk kommune består av jordbruksarealer (Holbæk Kommune, 2013). Likevel er landbruket på tilbakegang i alle parkens tre kommuner (Naturpark Åmosen, 2013).

Parken har følgende visjon:

«Naturpark Åmosen fremstår som et natur- og kulturlandskap med både internasjonale, nationale og lokale natur- og kulturverdier af høj klasse, med høj formidlingsværdi og nye muligheder for friluftslivet. Naturparken udgør en positiv symbiose mellem natur, kultur, friluftsliv, formidling, erhverv, turisme og bosætning. Naturparken bruges, beskyttes og udvikles i et bæredygtigt samspil mellem natur, kultur og mennesker.» (Naturpark Åmosen, 2013: 11).

Parkoprettelsen

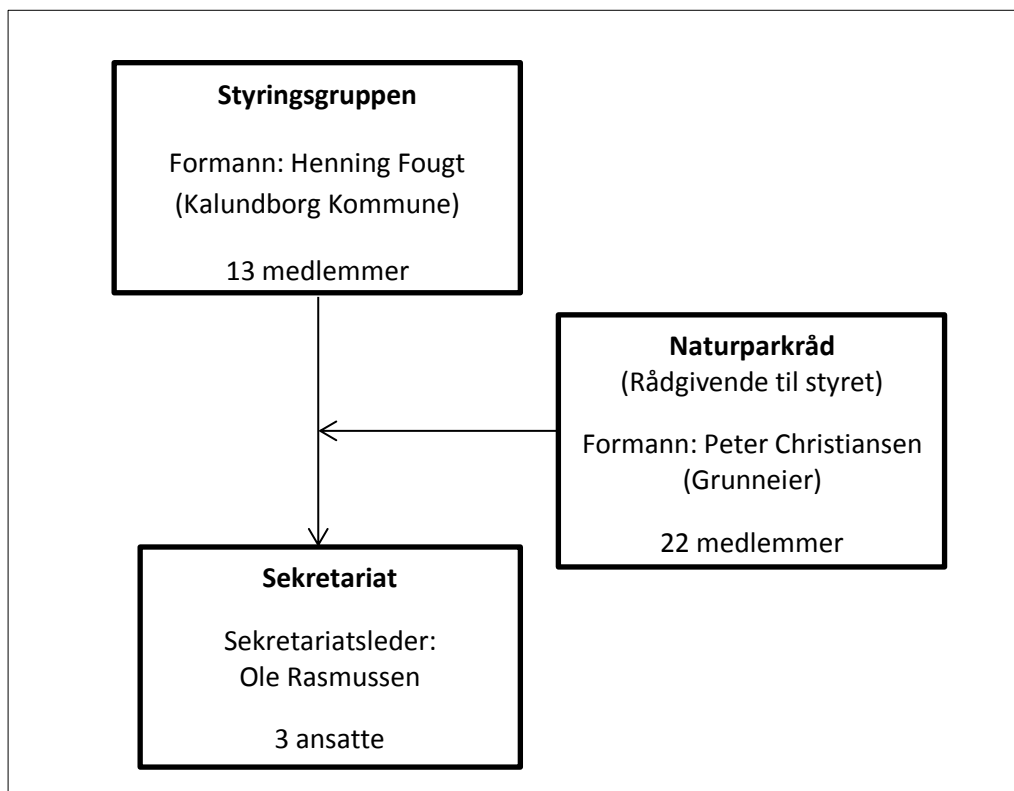
Naturpark Åmosen startet i utgangspunktet som ett nasjonalparkprosjekt, men da det danske Miljøministeriet avviste søknaden, ble den isteden bruk som grunnlag for å utvikle en naturpark (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2013). Dette skjedde likevel ikke umiddelbart, ettersom det lokale engasjementet rundt parkprosjektet dalte etter avslaget. Det lokale engasjementet blusset imidlertid opp igjen da Naturbestyrelsen (en institusjon under det danske miljøministeriet) kom utenfra med et prosjekt om våtgjøring av de nå tørrlagte delene av Åmosen (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.). Målet med prosjektet var å gjenopprette myrens naturlige tilstand og øke biodiversiteten i området, men prosjektet møtte store motstand lokalt, spesielt blant grunneierne, som opprettet en egen protestgruppe mot våtgjøringen. Den sterke motstanden førte til slutt til at Naturbestyrelsen til slutt avlyste prosjektet (H. Fougts pers. medd.). På tross av avlysningen har protestgruppen fortsatt å eksistere og følger nå nøye med på utviklingen som skjer i forbindelse med naturparken (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.). Flere av medlemmene i dagens naturparkstyre var med på det statlige våtgjøringsprosjektet og grunneierne frykter derfor at de plutselig skal snu om igjen og bruke naturparken som en måte å tvinge gjennom ett nytt våtgjøringsprosjekt. Forholdet mellom styret og de lokale grunneierne er derfor preget av grunneiernes sterke mistillit til enkelte av styrets medlemmer (P. Christiansen pers. medd.).

Parken har imidlertid tatt lærdom av det feilslåtte våtgjøringsprosjektet og styret har innsett at dersom de ønsker å få til noe i området, er de avhengig av å få med grunneierne på planene. Lokale

interessenter har derfor blitt mer involvert etter at kommunene bestemte seg for å opprette naturpark (H. Fougt pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.). Initiativet til å lage naturpark i Åmosen kom fra Friluftsrådet som oppfordret kommunene til å ta opp igjen arbeidet fra nasjonalparksøknaden og isteden videreføre prosjektet som naturpark (H. Fougt pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2013).

Organisering

Naturparken er organisert som et fond, med styringsgruppen som øverste myndighet (H. Fougt pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2014). Organisasjonskart for Naturpark Åmosen er vist i figur 7.

Figur 7: Organisasjonskart Naturpark Åmosen
(H. Fougt pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2014).

-Styringsgruppen

Styret skal bestå av 13 medlemmer som alle helst skal bo i en av de tre parkkommunene. Medlemmene er representanter fra de involverte kommunene, Region Sjælland, Roskilde Universitet, i tillegg til representanter fra relevante lokale nærings- og interesseorganisasjoner (eks. lokallag av Friluftsrådet, grunneierforeninger og turistforeninger). Styringsgruppen utpekes for fire år av gangen, sammenfallende med kommunevalgperiodene. Det er de ulike organisasjonene/

kommunene som selv velger ut hvem de ønsker skal representere dem i styret (Naturpark Åmosen, 2013).

-Naturparkrådet

Parkrådet skal ha en sammensetning bestående av 1/3 grunneiere, 1/3 brukere og 1/3 organisasjoner (dvs. naturvernorganisasjoner, ornitologiske foreninger osv.) Med unntak av naturparkrådets leder som automatisk får plass i styret, er det ikke mulig å sitte i både styringsgruppen og i naturparkrådet samtidig. Naturparkrådet fungerer som et slags rådgivende organ for styret, som er øverst i parkhierarkiet (H. Fougts pers. medd.; Naturpark Åmosen, 2014).

-Parksekretariat

Parkens sekretariat har ansvar for den daglige driften av parken og består av tre personer. Kun daglig leder er ansatt av parken, mens de to øvrige medlemmene er ansatt på Fugledegård formidlingscenter, som eies av Kalundborg kommunene (H. Fougts pers. medd.).

4.1.6 Naturpark Vesterhavet

Naturpark Vesterhavet ligger i sin helhet innenfor grensene til Varde kommune på Jylland og består av et geografisk avgrenset område innenfor kommunens grenser (Varde Kommune, 2013). Parkens grenser er illustrert i figur 8.

Totalt dekker Naturpark Vesterhavet et areal på 225 km² som hovedsakelig består av kystlandskap, men som også strekker seg ni kilometer inn i landet. Naturparken ligger som en direkte forlengelse av Vadehavet nasjonalpark, men inneholder store områder av skogplantasjer, hovedsakelig fjellbjørk. Parken består for det meste av sanddyner, klipper og kystlandskap, men er også preget av alle sommerhusene som finnes i området (Varde Kommune, 2013). Varde kommune er den mest besøkte turistkommunen i Danmark etter København (H. Voetmann pers. medd.) og de fleste av kommunens 8080 feriehus ligger innenfor parkens grenser. Det har allerede blitt gjennomført noen naturrehabiliteringsprosjekter i parken, blant annet har Aage V. Jensen Naturfond kjøpt opp områder rundt den tidligere drenerte innsjøen Filsø og tilbakeført deler av denne til sin opprinnelige tilstand (Varde Kommune, 2013).

Figur 8: Kart over Naturpark Vesterhavet
(Varde Kommune, 2013: 5).

Parkens visjon lyder som følger:

«Naturpark Vesterhavet vil understøtte formidling, koordinering og utvikling af områdets natur- og kulturværdier. Naturparken tilbyder i samspill med lodsejerne opplevelse og naturlig aktivitet til stor glæde for både lokale og turister.» (Varde Kommune, 2013: 4).

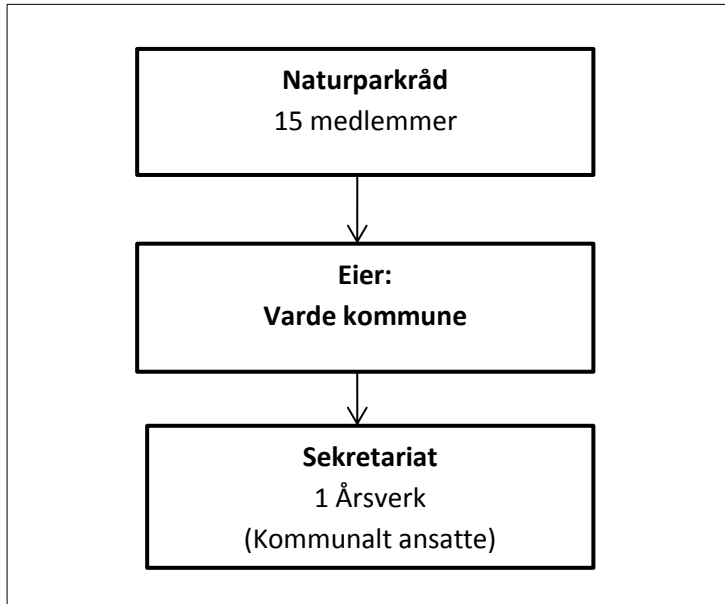
Parkoprettelsen

Initiativet til parken kom fra Friluftsrådet som ønsket at en eventuell naturpark skulle brukes til å lage en «grønn korridor» mellom de to planlagte nasjonalparkene som skulle ligge på henholdsvis nord- og sørsiden av Varde kommune. Kommunen syntes det var en interessant idé og gikk dermed ut for å undersøke om det var lokal interesse for å starte et sânt type parkprosjekt i området. Responsen fra de lokale interessentene var positive og saken ble derfor tatt opp i kommunens «grønne råd», som består av representanter fra landbruket og fra andre lokale interesseorganisasjoner. Da også disse var positive til prosjektet, ble forslaget til slutt behandlet og vedtatt av bystyret i kommunen. Neste steg i prosessen var deretter å nedsette et naturparkråd, som fikk ansvaret for å sette i gang selve opprettelsesprosessen og for å utarbeide parkens naturparkplan. Naturparkrådet jobbet

hovedsakelig selvstendig med denne prosessen, uten nevneverdig innblanding fra de lokale politikere (H. Voetmann pers. medd.; L. Christiansen pers. medd.).

Organisering

Organiseringen av Naturpark Vesterhavet er illustrert i figur 9.

Figur 9: Organisasjonskart Naturpark Vesterhavet
(L. Christiansen pers. medd.).

Det er Varde kommune som eier parken og ansvaret for parken faller inn under kommunenes «Plan og Teknikk» -utvalg. Formannen for utvalget; Preben Friis-Hauge, er også formann for Naturparkrådet. Naturparkrådet ledes altså av en lokalpolitiker som også representerer parkens eier (L. Christiansen pers. medd.).

-Naturparkrådet

I Naturpark Vesterhavet fungerer naturparkrådet «en slags styringsgruppe» (L. Christiansen pers. medd.), som har ansvaret for å ta de store avgjørelsene knyttet til parken. Rådet består av totalt 15 medlemmer, sammensatt av representanter fra parkens to store grunneiere (Aage v. Jensen naturfond og det danske forsvaret), Danmarks naturfredningsforening, Vest-Jysk landbruksforening, NaturKultur Varde, representant for museet for Varde By og omegn og Varde ervervs- og turistråd. I tillegg til representanter fra de ulike lokale utviklingsrådene (dette er råd som ble opprettet i hver av de tidligere kommunene etter at de ble slått sammen til en stor kommune) Til sist er utvalgsformannen for «Kultur og Fritid» i Varde kommune med som observatør. Rådet møtes 3-4 ganger i året (L. Christiansen pers. medd.).

-Eier-Varde kommune

Kommunen har et mer operativt ansvar og tar de mer daglige avgjørelsene knyttet til driften av parken. Likevel har kommunen mulighet til å fatte også større beslutninger uten samtykke fra naturparkrådet, men dette skal i prinsippet kun skje dersom kommunen ikke har mulighet til å vente med å ta en avgjørelse til rådet har hatt møte (L. Christiansen pers. medd.).

-Sekretariatet

Sekretariatet består av en person som har ansvaret for å ta imot henvendelser og drive annet administrativt arbeid.

4.1.7 Island

Snæfellsnes Regional Park er den første regionalparken på Island og er drevet helt og holdent på lokalt initiativ. Parken mottar ingen form for støtte fra de nasjonale myndighetene, som var positive til ideen, men som likevel valgte å ikke støtte parken økonomisk. Dette kan ha sammenheng med den trange økonomien på Island generelt, som følge av den økonomiske krisen som rammet landet i 2008. Representantene fra Snæfellsnes ser likevel for seg at parken i framtiden vil kunne få statlig støtte, etterhvert som parken får konkrete resultater å vise til (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

4.1.8 Snæfellsnes Regional Park

Snæfellsnes er en 80km lang halvøy som er ca. 10-20km bred og ligger på vestkysten av Island, nord for Reykjavik. Parken består av halvøyas fem kommuner; Snæfellsbær, Stykkishólmur, Grundarfjarðarbær, Eyja- og Miklaholtshreppur og Helgafellssveit.

Figur 10: Kart over Snæfellsnes Regional Park (Snæfellsnes Regional Park, 2014c).

Hele arealet til de fem involverte kommunene er inkludert i parken, noe som gir den et samlet areal på 1 461km². Med kun 3 900 innbyggere, er Snæfellsnes den lavest befolkende regionalparken i denne studien. Befolkningen er hovedsakelig konsentrert rundt området fem fiskelandsbyer (B. Ágústsdóttir pers. medd.). Halvøya karakteriseres av en fjellkjede som strekker seg langs hele dens lengde og som på begge sider omgis av jordbruksarealer (Snæfellsnes Regional Park, 2014a). Det mest besøkte turistattraksjonen innenfor parkens grenser er den isbredekte vulkanen Snæfjellsjökull, som ruger 1446 moh. og er Islands mest besøkte vulkan.

Fritt oversatt lyder parkens visjon slik:

«Snæfellsnes skal bli Islands første regionalpark. Den skal styrke samfunnets identitet, øke bevisstheten om områdets unike kvaliteter og skal skape synergier som bidrar til å øke sysselsetningen og bosetningen i området.» (Snæfellsnes Regional Park, 2014c).

Parkopprettelsen

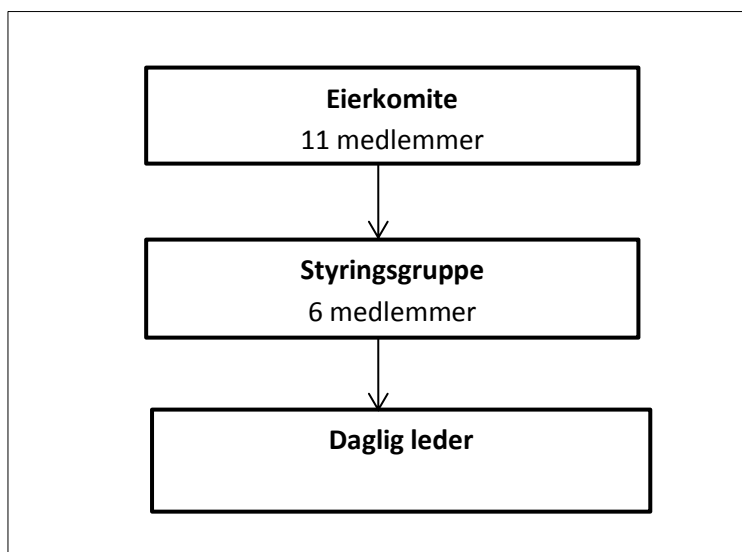
Initiativet til parkopprettelsen kom opprinnelig fra konsulentbyrået Alta Consulting sin avdeling på Snæfellsnes. Byrået hadde gjennom sitt arbeid med nasjonalparker sett at mange andre områder slet med de samme utfordringene som Snæfellsnes og begynte derfor å se etter hvilke løsninger som ble brukt andre steder (Björg Ágústsdóttir, 2011). I den forbindelse kom de over regionalparkkonseptet og presenterte dette som en potensiell løsning for kommunene på Snæfellsnes. Kommunene var positive til prosjektet og prosjektgruppen begynte derfor arbeidet med å verve de lokale næringslivsorganisasjonene som deleiere i parken. Prosjektgruppen lyktes å få med alle de lokale foreningene unntatt en, etter at man ble enige om at organisasjonene kunne velge å betale sitt parkmedlemskap enten med penger eller med arbeidstimer. Unntak var den største foreningen, nemlig foreningen for de store fiskeriaktørene (dvs. foreningen for de som eier fiskeforedlingsanleggene de store fiskebåtene i området), som ikke ønsket å bli med i parken. Ettersom denne foreningen ble ansett som viktig forsøkte man å komme til enighet gjennom flere runder med dialog, men da dette ikke førte fram, valgte man å gå videre med parkopprettelsen uten denne viktige organisasjonen (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

Det ble så fattet politisk vedtak av kommunene om å videreføre prosjektet til et 2-årig forprosjekt, der første skritt var å utføre en landskapsressursanalyse og «sense of place»-analyse. Det ble i tillegg gjennomført undersøkelser blant både fastboende og besøkende, som en del av arbeidet med å fastsette en merkevarestrategi for parken. Det ble også avholdt flere tematiske folkemøter for å få innspill fra innbyggerne underveis i parkopprettelsen. Disse analysene dannet så grunnlag for utvelgelsen av hvilke kvaliteter parken skal fremheves i markedsføringen av området. Snæfellsnes

kaller seg allerede regionalpark, men ettersom det foreløpig ikke er blitt signert noe parkcharter, er parken offisielt ikke i drift enda. Parkcharter er i skrivende stund under utarbeidelse (B. Ágústsdóttir pers. medd., K. Árnadóttir pers. medd.).

Organisering

Snæfellsnes Regional Park sin planlagte organisasjonsstruktur er illustrert i figur 11, men ettersom parken ikke er offisielt etablert enda, er det fortsatt mulig at det kan bli gjort endringer på denne strukturen.

Figur 11: Organisasjonskart Snæfellsnes Regional Park
(B. Ágústsdóttir pers. medd.).

-Eierkomite (Eigendaráð)

Parken eies offisielt av de fem involverte kommunene, sammen med seks næringslivsorganisasjoner, som regnes som deleiere i parken. Disse organisasjonene er som følger: den lokale turistforeningen, foreningen for lokale småbåteiere og tre ulike lokale landbruksorganisasjoner. Eierkomiteen sitter øverst i parkhierarkiet og består av tilsammen 11 medlemmer, en fra hver av parkens eiere (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

-Styringsgruppe (Stýrihópur)

Styret oppnevnes av eierkomiteen og skal sørge for gjennomføring av regionalparkprosjektet etter de rammene som eierkomiteen har fastsatt. Styringsgruppen skal bestå av seks personer, tre representanter fra kommunene og tre fra parkens deleiere (Snæfellsnes Regional Park, 2014d).

Parken skal snart i gang med å ansette en daglig leder som vil få ansvaret for den daglige driften av parken (B. Ágústsdóttir pers. medd., K. Árnadóttir pers. medd.). Det skal etter planen også opprettes

flere forskjellige arbeidsgrupper som skal arbeide med ulike temaer relevant til parken. Arbeidsgruppene plassering i parkhierarkiet er foreløpig ikke fastsatt (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

4.2 Grunnleggende likhetstrekk mellom de nordiske parkene

I det foregående kapittelet ble det gitt en generell innføring i studiens fem caseparker. I dette kapittelet skal disse parkene sees i forhold til hverandre, for å gi svar på oppgavens første delspørsmål: Hvilke likhetstrekk finnes mellom de nordiske regionalparkene når det kommer til parkenes karakteristika, organisasjonsform, målsetninger og strategier for måloppnåelse?

For hvert tema settes funnene opp mot hverandre i en tabell, som etterfølges av en utdypning av hva tabellen viser. Hvert tema avsluttes av en diskusjon om funnene, før et nytt tema og en ny tabell presenteres.

4.2.1 Parkenes karakteristikk

I tabell 4 presenteres parkens ulike karakteristikk basert på funn fra undersøkelser gjort av hver enkelt case. Det framgår av tabell 4 at de fleste parkene har til felles at de strekker seg over flere kommunegrenser. Unntaket er Naturpark Vesterhavet, som i sin helhet ligger innenfor Varde kommunes grenser. Vi ser også at de norske og islandske parkene inkluderer hele de involverte kommunenes areal, mens de danske parkene kun består av et lite geografisk avgrenset område innenfor de involverte kommunenes grenser.

Samtidig er det tydelig at de norske parkene er betydelig større arealmessig enn sine danske og islandske motparter. Valdres natur- og kulturpark er den desidert største parken i utvalget (5 406 km²), etterfulgt av Haldenkanalen regionalpark (2 522 km²). Snæfellsnes Regional Park kan sies å være av medium størrelse (1461 km²), mens de danske parkene er betydelig mindre enn de øvrige parkene. På tross av at informantene fra begge de to danske parkene omtalte sine parkområder som store, er både Vesterhavet (226 km²) og Åmosen (80 km²) som småputter å regne sammenlignet med resten av parkene i denne studien. Den store forskjellen i parkstørrelse kan ha sammenheng med størrelsen på landet parken ligger i, ettersom både Island og Norge er betydelig større arealmessig enn Danmark.

Tabell 4: Hva er parkenes karakteristikk?

Indikatorer:	Norge		Danmark		Island
	Valdres	Haldenkanalen	Åmosen	Vesterhavet	Snæfellsnes
Administrative grenser som krysses:	5 kommuner, i ett fylke	5 kommuner, i 2 fylker	3 kommuner, i en region	1 kommune	5 kommuner
Parkens størrelse (Km²):	5 406 km ²	2 522 km ²	80 km ²	226 km ²	1461 km ²
Befolknings-tetthet i parken:	3,32 pr. km ²	20,29 pr. km ² (*3,82 pr. km ²)	X	X	2,67 pr. km ²
Parkgrenser basert på:	Identitets-karakteristikk	Blanding mellom geografisk tilknytning og felles identitet	Geografisk avgrensning: Natura 2000 områder	Geografisk avgrensning: Natura 2000 områder	Identitets-karakteristikk og geografi
Landskapstype:	Dalføre og fjellområder	Vannvei/kanallandskap	Myr- og landbrukslandskap	Kystlandskap	Fjell- og kystlandskap
Verneområder innenfor park-grensene:	Totalt 30: 1dyrefredningsomr. 6landskapsvernomr. 2 nasjonalparker 1plantefrednings-omr. 20naturreservater	Totalt 39: 2biotopverneomr. 1dyrefredningsomr. 2landskapsvernomr. 34 naturreservater	Ca. 80% av parken er vernede Natura 2000 områder. Vernede kulturminner	Parken består hovedsakelig av Natura 2000 områder	170km ² stor nasjonalpark
Verneområder betydning for opprettelse av parken?	Indirekte betydning	Nei	Ja	Ja	Nei

*Befolknings-tettheten i Haldenkanalen regionalpark dersom man trekker fra Halden kommune.

Selv om det ikke foreligger konkrete tall for hvor mange som bor innenfor parkgrensene i Åmosen og Vesterhavet er det logisk å anta at de involverte kommunenes høye befolkningstetthet også gjenspeiles her. For eksempel har Varde kommune en befolkningstetthet på 40,0 innbyggere pr. km², mens kommunene i Åmosen har en samlet befolkningstetthet på 98,7 innbyggere pr. km² (snl.no hentet 19.04.14). Parken med høyest befolkningstetthet blant de øvrige nordiske parkene er Haldenkanalen regionalpark, med en befolkningstetthet på 20,29 pr. km². Deres høye befolkningstetthet skyldes hovedsakelig bykommunen Halden, men ser vi bort i fra Halden, får parken en befolkningstetthet på 3,82 innbyggere pr. km², noe som er mer på linje med tallene for Valdres og Snæfellsnes. Det ser derfor ut til at det er en betydelig høyere befolkningstetthet i de danske parkene enn i de norske og islandske parkene.

Videre framgår det av tabell 4 at det kun er i de danske parkene at verneområder har hatt direkte betydning for opprettelsen av parken. Begge de to danske parkene består hovedsakelig av områder som omfattes av EUs landskapsvernprogram; Natura 2000. Det må likevel nevnes at Haldenkanalen regionalpark er basert på det vernede Haldenvassdraget, men her var det ikke selve vernestatusen som hadde betydning for ønsket om å opprette park. For Valdres natur- og kulturpark derimot, hadde de mange verneområdene som finnes innenfor parkens grenser en indirekte påvirkning på parkopprettelsen. Dette fordi de vernede områdene ser ut til å ha bidratt til å tenne et ønske om økt lokalt selvstyre i regionen, noe som var en av motivasjonene for at initiativtakerne ønsket å opprette regionalpark. Direkte betydning av verneområder i valget om å opprette park ser også ut til å ha sammenheng med hvordan man har valgt å avgrense parken. For det er kun i de danske parkene, der verneområdene har hatt direkte betydning for parkopprettelsen, at parkens grenser er satt ut ifra en ren geografisk inndeling. De øvrige parkene i denne studien har trukket parkens grenser hovedsakelig ut ifra en felles lokal identitet innenfor områdene, selv om de også til en viss grad har tatt hensyn til geografiske faktorer.

Diskusjon: Parkenes karakteristikk

Basert på den overstående sammenligningen av parkene kan det konkluderes med at de danske parkene skiller seg ganske kraftig fra både de norske og den islandske parken. For mens den islandske og de norske parkene er relativt like når det kommer til parkenes befolkningstetthet og størrelsen på parkens areal, er de danske parkene betydelig mindre i areal og har høyere folketall enn sine nordiske motstykker. I tillegg har de vernede områdene som finnes innenfor parkenes grenser hatt liten betydning for parkopprettelsen i Norge og på Island, mens verneområdene har hatt stor betydning for opprettelsen av de danske parkene. Det alle de nordiske parkene derimot har til felles, er at de fleste krysser administrative grenser, vanligvis kommunegrenser, men i noen tilfeller også fylkesgrenser.

4.2.2 Parkenes organisering

Som det framgår av tabell 5, som viser hvordan de ulike parkene er organisert, er det en rekke interessante fellestrekk og ulikheter mellom hvordan de fem ulike caseparkene er organisert. For det første er det interessant at parkene i all hovedsak eies av kommunene i ulike kombinasjoner med for eksempel fylkeskommunene (Haldenkanalen) eller med deleiere fra næringslivet (Snæfellsnes). Unntaket her er Åmosen Naturpark som er organisert som et selvstendig fond, som eies av parkens til en hver tid gjeldende styringsgruppe. Ettersom medlemmene av styringsgruppen utpekes for fire år av gangen, vil det i praksis bety at parken vil kunne få nye eiere hvert fjerde år. Denne måten å organisere parken på er modellert etter de danske nasjonalparkene som også er organisert som fond og skiller seg klart fra hvordan de øvrige regionalparkene i denne studien er organisert.

Alle parkene mottar en grunnfinansiering av parkens eiere, samtidig som det er forventet at parkadministrasjonen/sekretariatet skal søke etter prosjektmidler eksternt. Valdres natur- og kulturpark skiller seg fra de andre parkene når det kommer til antall ansatte, da parken har hele syv ansatte i administrasjonen. Det kommer ikke fram av dataene hvor mange årsverk disse syv ansatte utgjør til sammen, men det er logisk å anta at det er snakk om flere årsverk enn det som er vanlig for de øvrige parkene i studien, som har mellom 1-1,5 årsverk knyttet til parkadministrasjonen.

De norske og islandske parkene har til felles at opprettelsen av parken er basert på et parkcharter. Dette er i motsetning til de danske parkene, der parkopprettelsen er basert på kommuneplantillegg hos de involverte kommunene. Tidsperspektivet på disse dokumentene er likevel ganske like, ettersom de danske kommuneplanene har et tidsperspektiv på 12 år og de norske og islandske parkcharterne har en varighet på 10 år. Ser vi derimot nærmere på hvilke dokumenter som styrer driften av parken, ser vi at de danske parkene jobber ut i fra et kortere tidsperspektiv enn de norske/islandske parkene. For imens det er de tiårige parkcharterne som styrer den daglige driften av den norsk/islandske parkene, blir de danske parkene i det daglige styrt av Naturparkplaner, som etter krav fra Friluftsrådet har en tidshorisont på fem år. De danske parkene må dessuten forholde seg til de femårige Natura 2000 planene som gjelder for parkens verneområder og som også er med på å legge føringer for hvilke aktiviteter som skal foregå i de berørte områdene.

Tabell 5: Hvordan er parken organisert?

	Norge		Danmark		Island
	Valdres	Haldenkanalen	Åmosen	Vesterhavet	Snæfellsnes
Indikatorer:					
Parken eies av:	Kommunene	Kommunene og de to fylkes-kommunene	Etablert som et selvstendig fond, eies av styringsgruppen	Kommunen	Hovedeiere: Kommunene Partner-eiere: 6 lokale foreninger
Dokumenter bak park-opprettelsen:	Parkcharter	Parkcharter	Kommuneplantillegg og vedtekter for fondet	Kommuneplantillegg	Parkcharter, Juridisk bindende regional plan
Dokumenter som styrer driften av parken:	Parkcharter (10år), 10-årig langtids-program, Årlige handlings-planer	Parkcharter (10 år), 3-årig Strategi-planer, Årlige handlings-planer	Naturparkplan (5år), Kommuneplantillegg Prosjektplan Natura 2000 planer	Naturparkplan (5 år), Kommuneplantillegg Prosjektplan, Natura 2000 planer	Parkcharter (10 år), Regional plan Administrasjonsplan, Årlige handlings-planer
Finansiering:	Hovedsakelig eierne: kommunene og fylkeskommunene	Hovedsakelig eierne: Kommunene	Grunnfinansiert av kommunene	Grunnfinansiert av kommunen	Parkenseiere, hovedsakelig kommunene
Antall årsverk/ansatte:	7 ansatte	1,5 årsverk	1,5 årsverk	1 årsverk	1 årsverk
Hovedorgan for lokal involvering:	Næringsrådet: 10 av 22 medlemmer fra næringslivet	Regionalparkrådet: 7 av 14 medlemmer fra næringslivet	Naturparkrådet, 13 medlemmer: 1/3 grunneiere, 1/3 brukere 1/3 Lokale org.	Naturparkrådet: 15 medlemmer, fra tilnærmet alle lokale interessentgrupper	Eierkomiteen: 6 av 11 medlemmer fra næringslivsorg.

Når det kommer til selve organiseringen av parkene, finnes det store variasjoner ikke bare mellom landene, men også mellom parkene. Alle parkene har et parkråd i en eller annen form, men dette rådet har helt ulike roller i de forskjellige parkene. For eksempel fungerer Naturparkrådet i Vesterhavet mest som en styringsgruppe, mens det i Åmosen fungerer som et rådgivende organ til styringsgruppen. Det er dermed nesten ingen fellestrekk å spore mellom de fem caseparkene i denne studien, med unntak av at alle har eller planlegger å ha en parkadministrasjon/ parksekretariat, noe som strengt tatt er nødvendig i en slik organisasjon.

Diskusjon: Parkenes organisering

Det parkene har til felles når det gjelder organisering, er at de hovedsakelig eies av kommunen, med noe variasjon i hvem som er med som deleiere. Alle parkene mottar dessuten en grunnfinansiering fra sine eiere og søker midler eksternt til gjennomføring av prosjekter. Parkene har videre generelt få ansatte i administrasjonen, med unntak av Valdres natur- og kulturpark som har hele syv ansatte. Variasjonen i antall ansatte kan ha sammenheng med hvilke aktiviteter parken sysselsetter seg med og i hvor stor grad parken selv har ansvar for gjennomføring av egne prosjekter. Vi ser for eksempel at de franske parkene, som har mange ansatte, spiller en sterk rolle i gjennomføring av parkens egne utviklingsprosjekter. De tyske parkene som sysselsetter seg mest med naturvern har derimot få ansatte. Alle parkene har et langt tidsperspektiv for selve parken (10-12 år), men de danske parkene skiller seg igjen ut fra de øvrige parkene når det kommer til hvilke dokumenter som styrer parken. Der de norske og islandske parkene styres etter 10-årige parkchartre, styres de danske parkene av 5-årige naturparkplaner. De danske parkene har dermed et kortere tidsperspektiv enn de øvrige parkene. Alle parkene har svært ulik organisering selv innad i det enkelte land og har kun til felles at de alle har et parksekretariat.

4.2.3 Parkenes målsetninger og strategier

Tabell 6 presenterer de ulike parkenes målsetninger sett i forhold til hverandre og etterfølges av en sammenligning av hvilke forskjeller og likheter som finnes mellom parkene.

Tabell 6: Hva er parkens målsetninger og strategier?

Indikatorer:	Norge			Danmark		Island
	Valdres	Haldenkanalen	Åmosen	Vesterhavet	Snæfellsnes	
Overordnede mål:	Økt verdiskapning gjennom næringsutvikling basert på regionens natur- og kulturverdier	Næringsutvikling	Samle, synliggjøre, formidle og beskytte områdets natur- og kulturverdier	Utvikling av naturen gjennom en balanse mellom bruk og beskyttelse	Økt verdiskapning for å tiltrekke og beholde unge i regionen.	
Satsningsområder:	Merkevarebygging Næringsutvikling Arealbruk Kulturminner Kulturnæringene Kompetanse Formidling Vertskapsrollen	Merkevarebygging Besøks- og opplevelsesnæringene Primærnæringene Stedsutvikling	Formidling Tilrettelegging Naturrehabilitering Naturvern Kulturminnevern	Naturpleie Kulturhistorie Turisme Friluftsliv Formidling Næringsutvikling	Merkevarebygging	
Hovedstrategier:	- Merkevarebygging av regionen - Samarbeid - Kompetanseheving - Styrke lokal identitet	- Merkevarebygging - Samarbeid - Produktutvikling - Skape lokal mobilisering - Kompetanseheving	- Merkevarebygging - Tilrettelegge for naturbaserte aktiviteter - Digital formidling - Utvikling av besøksentre	- Merkevarebygging - Nettverk - Samarbeid - Produktutvikling - Kompetanseheving	- Merkevarebygging - Samarbeid - Produktutvikling - Tilrettelegging for entreprenørskap - Styrke lokal identitet	
Strategier for lokal forankring/ involvering:	Involvering av næringslivet i alle de ulike parkorganene. Intern merkevarebygging og vertskapskurs	Involvering av næringslivet i alle de ulike parkorganene. Informere innbyggerne om parkens arbeid	Involvering av lokale interessenter i Naturparkrådet	Involvering av lokale interessenter i Naturparkrådet og i tematiske arbeidsgrupper. Parterningsavtaler med lokale aktører.	Lokale næringslivsorg som deleiere involvert i alle parkens organer. Skape en felles visjon med lokalbefolkningen.	

Som det framgår av tabell 6, skiller de to danske parkene seg ut fra de norske og islandske parkene når det kommer til målsetninger. Der Snæfellsnes, Valdres og Haldenkanalen har verdiskapning og næringsutvikling som sine overordnede mål, har de danske parkene et sterkere naturfokus, hvor formålet er å sikre en balanse mellom bruk og vern av områdets natur. Denne forskjellen reflekteres også i parkens satsningsområder. Begge de norske parkene og den islandske parken har merkevarebygging som et av sine viktigste satsningsområder. I Danmark derimot, sees merkevarebygging kun som en strategi og ikke et eget satsningsområde. De danske parkene satser isteden tungt på naturpleie, rehabilitering av natur, beskyttelse av kulturminner, tilrettelegging for besøk, formidling og friluftsliv. I de norske parkene gjenspeiles målet om næringsutvikling i at satsningsområdene handler om de ulike næringene i parken, slik som kulturnæringen, primærnæringene og opplevelsesnæringene.

Alle parkene har likevel til felles at parken brukes til regional/lokal merkevarebygging og at denne merkevaren brukes i markedsføringen av de opplevelsene og produktene som produseres i parken. Samarbeid er dessuten en viktig hovedstrategi som nevnes av alle parkene, med unntak av Åmosen. I Haldenkanalen går dette hovedsakelig på samarbeid mellom kommunene og lokale organisasjoner om landskapspleie, i tillegg til å fasilitere for samarbeid mellom bedrifter på tvers av næringer, for å oppmuntre til produktutvikling. I Valdres skal parken bidra til samarbeid mellom kommunene om felles politikk og oppmuntre til økt samarbeid mellom skolene og næringslivet for å heve kompetansenivået i regionen. Tilsvarende ønsker man i Vesterhavet å fasilitere samarbeid mellom de ulike formidlerne/guidene som opererer i parken, for å oppmuntre til kunnskapsutveksling. Parken skal også bidra til å koordinere pågående innsatser og ønsker å samarbeide med lokale næringslivsaktører om felles merkevarebygging. Snæfellsnes på side, ønsker å få til et samarbeid mellom kommunene om felles markedsføring og fasilitere for samarbeid mellom lokale næringslivsaktører på tvers av bransjer, for å oppmuntre til produktutvikling.

Strategier for lokal forankring og involvering

Fra Haukeland et al. (2010) sin studie av europeiske regionalparker vet vi at regionalparkerne kjennetegnes av lokal involvering og forankring. Men hvor sterk er egentlig denne forankringen og hvordan jobber de ulike parkene med å sikre lokal involvering?

Valdres natur- og kulturpark

Lokal involvering i parken sikres hovedsakelig gjennom involvering av det lokale næringslivet i parkens ulike organer (Valdres natur- og kulturpark, 2007). Den høye oppslutningen om ulike prosjekter rettet mot lokalbefolkningen tyder imidlertid på at også den øvrige lokalbefolkningens

meninger blir hørt og tatt hensyn til. Parken ser dermed ut til å være drevet som et grasrotinitiativ, styrt «bottom up».

Haldenkanalen regionalpark

På tross av at det ble hentet inn en del innspill fra lokalbefolkningen i opprettelsesfasen, ser det ut til at parkstyret ikke har lyktes med å forankre parken godt nok lokalt. Dette har sammenheng med at styret ikke har gjort en god nok jobb med å forklare lokale aktører hva regionalparkkonseptet faktisk går ut på. Dette ser vi utfra at det vært en del konflikter rundt parken som i utgangspunktet har vært basert rene misforståelser (H. Kolstad pers. medd.; V. Østenby pers. medd.). Som følge av dette har parken hatt problemer med å holde på parkengasjementet i lokalbefolkningen, noe som har ført til manglende initiativ fra grasrotnivå (V. Østenby pers. medd.). Parken har dermed endt opp med å bli styrt mer «top down», fra et kommunalt nivå, enn det som i utgangspunktet var tanken da parken ble opprettet. Dette har skjedd på tross av at man har inkludert representanter fra næringslivet både i regionalparkrådet og i parkstyret (H. Kolstad pers. medd.; V. Østenby pers. medd.).

Naturpark Åmosen

Området har tidligere vært preget av sterk «top down» styring, men etter at arbeidet med Naturparken startet har de lokale innbyggere i større grad enn tidligere blitt inkludert i forvaltningen. Involvingen skjer gjennom inkludering av lokale næringslivs- og interesseorganisasjoner i styringsgruppen og i naturparkrådet (Naturpark Åmosen, 2013). Likevel er parken fortsatt sterkt preget av en «top down» tilnærming. For mens det er satt i gang noen tiltak for å involvere lokalbefolkningen, ser disse mer ut til å være et resultat av Friluftsrådets krav om lokal involvering, heller enn et genuint ønske fra styret om å få innspill fra innbyggere. Den lokale involveringen som faktisk skjer, framstår mest som et forsøk på å overtale lokalbefolkningen til å godta styrets ønske om en gradvis våtgjøring av området. Faktisk gir styreleder uttrykk for at parken egentlig ønsker å kjøpe opp arealer i området, slik at styret ikke lenger vil være avhengig av å få støtte fra grunneierne for å gjennomføre sine planer (H. Fougts pers. medd.). Parken er med andre ord tydelig «top down» styrt.

Naturpark Vesterhavet

De to informantene fra Naturpark Vesterhavet har motstridende oppfatninger av hvorvidt parken blir styrt «top down» eller «bottom up». Overraskende nok er det representanten fra kommunen (dvs. parkens eier) som mener parken blir styrt «top down» (L. Christiansen pers. medd.), mens informanten fra Naturparkrådet mener den styres «bottom up» (H. Voetmann pers. medd.). Min tolkning er likevel at parken styres hovedsakelig «bottom up». Denne tolkningen er basert på at lokale interessenter ble involvert allerede da kommunen skulle ta en avgjørelse på om de ønsket å gå videre med naturparkkonseptet (H. Voetmann pers. medd.; L. Christiansen pers. medd.). Dermed skapte kommunen et godt utgangspunkt for lokal forankring. Videre tyder Naturparkrådets sterke

rolle og brede sammensetning på at lokale interessenter har gode muligheter til å involvere seg og få sin mening hørt. Dette tyder på at parken har en tydelig «bottom up» tilnærming.

Snæfellsnes Regional Park

Parkopprettelsen ser ut til å være sterkt lokalt forankret gjennom bred involvering av ulike lokale interessenter og inkludering en av næringslivsaktører som deleiere i parken (B. Ágústsdóttir pers. medd.). Parken har derfor så langt hatt en klar «bottom up» tilnærming, men ettersom parken ikke er offisielt opprettet enda, gjenstår det å se om parken makter å beholde det lokale engasjementet etterhvert som driften av parken kommer ordentlig i gang. Det er derfor for tidlig å si noe om parken vil bli styrt «bottom up» eller «top down».

Diskusjon: Parkenes målsetninger og strategier

Den vanligste strategien for å skape lokal involvering og forankring i parkene er å involvere lokale interessenter i parkens ulike organ. De norske og islandske parkene har fokusert spesielt på å dra inn næringslivet, mens de danske parkene inkluderer en mye bredere sammensetning av interessenter fra lokalmiljøet. De har blant annet trukket inn både næringslivet, lokale interesseorganisasjoner og grunneiere. I Danmark sikres den lokale forankringen hovedsakelig gjennom involvering av lokale interessenter i naturparkrådet, men dette organet spiller svært ulike roller i de to parkene. I Åmosen fungerer naturparkrådet som et rådgivende organ, mens det i Vesterhavet derimot, fungerer mer som en slags styringsgruppe med myndighet til å ta overordnede strategiske avgjørelser for parken. Vesterhavet planlegger i tillegg også å inngå egne partnerskapsavtaler med lokale aktører for å trekke disse enda mer inn i parken (Varde Kommune, 2013). Naturpark Vesterhavet har derfor et sterkere «bottom up» fokus enn Åmosen. Den islandske parken Snæfellsnes er den parken som har tatt involveringen av lokalbefolkningen lengst. De har ikke bare inkludert det lokale næringslivet i parkens ulike organ, de har også gjort de lokale næringslivsorganisasjonene til deleiere i parken, noe som sikrer dem deltagelse i samtlige av parkens organer. I tillegg ønsker Snæfellsnes å trekke inn folk fra den generelle befolkningen i tematiske arbeidsgrupper (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

De danske parkene skiller seg fra de øvrige parkenes målsetning om å bidra til næringsutvikling, ettersom de i likhet med de tyske regionalparkene fokuserer mer på bruk og vern av naturen. Likevel opplyser også de danske parkene at de jobber med merkevarebygging. Samtlige av de undersøkte parkene, med unntak av Åmosen, oppgir dessuten samarbeid som en viktig strategi. Med samarbeid siktes det her både til at parkene ønsker å samarbeide med lokale aktører og at parkene har en strategi om å fasilitere samarbeid mellom lokale næringslivsaktører på tvers av bransjer. At Åmosen er den eneste parken i utvalget som ikke har samarbeid som hovedstrategi reflekterer styringsgruppens holdninger til lokal involvering i parken.

Finnes det nordiske likhetstrekk i parkenes grunnleggende trekk?

Når det kommer til de nordiske parkenes grunnleggende karakteristika er det kun ett tydelig fellestrekk å spore, og det er at parkene krysser administrative grenser. Hovedsakelig gjelder dette kommunegrenser, selv om det også finnes enkelte unntak fra dette. Når det kommer til organisering har de nordiske parkene til felles at de hovedsakelig eies av kommunene. De fleste parkene fokuserer også på samarbeid.

4.3 Motivasjonen bak opprettelsen av de nordiske parkene

Dette kapitlet redegjør for hva som var motivasjonen bak valget om å opprette den enkelte park. Motivasjonen brytes ned på følgende tema: Regionale utfordringer, hva parkene er et svar på og hvilke fordeler man mente parkkonseptet hadde sammenlignet med andre samarbeidsformer. For hvert tema blir resultatene fra de ulike parkene presentert, etterfulgt av en diskusjon, for å gi svar på oppgavens andre delspørsmål: Hva ligger bak den enkelte regions avgjørelse om å opprette en regionalpark og finnes det noen nordiske fellestrekk?

4.3.1 Regionens utfordringer

Valdres natur- og kulturpark

Hovedutfordringene i regionen stod ovenfor da parken ble opprettet var synkende folketall, nedgang i landbruket og dårlig lønnsomhet i reiselivsnæringen (Fodnes, 2012; Valdres Natur- og Kulturpark, 2007).

Haldenkanalen regionalpark

Området hadde utfordringer knyttet til dårlig økonomi i kommunene, svak inntjening i reiselivsnæringene (H. Kolstad pers. medd.) og problemer med fraflytting i distriktskommunene (V. Østenby pers. medd.).

Naturpark Åmosen

Det var utfordringer i området knyttet til store konflikter mellom ulike interessenter, spesielt knyttet til konflikten rundt våtgjøring av området. Dette er en konflikt som har vært vedvarende over lang tid og som har skapt mistillit mellom grunneiere og de som sitter i dagens naturparkstyre (H. Fougt pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.).

Naturpark Vesterhavet

Regionen hadde utfordringer knyttet til opphopning av besøkende i visse områder, samtidig som kommunen så behov for å skjerme andre mer sensitive områder fra besøkende. Det var også noen problemer knyttet til brukerkonflikter i området (H. Voetmann pers. medd.; Varde kommune, 2013). Det var med andre ord hovedsakelig utfordringer knyttet til besøkshåndtering i området.

Snæfellsnes Regional Park

Regionen stod ovenfor en rekke økonomiske utfordringer da parkideen ble lansert, spesielt knyttet til fraflytting, aldrende befolkning og mangel på arbeidsplasser (B. Ágústsdóttir pers. medd.; K. Árnadóttir pers. medd.).

Diskusjon: Regionenes utfordringer

Også her viser det seg at de to danske parkene skiller seg fra de tre øvrige parkene i studien. Mens fraflytting er en utfordring for begge de norske og den islandske parken, er det helt andre utfordringer som trekkes fram av de danske parkene. I Danmark hadde parkene først og fremst utfordringer knyttet til konflikter mellom bruk og vern av naturen. For Vesterhavet dreide dette seg om brukerkonflikter og såkalt «visitor congestion», imens det i Åmosen dreide seg om steile kanter på hver side av konflikten rundt bløtgjøring av myren. Begge de norske parkene trekker på sin side fram utfordringer knyttet til lønnsomheten i områdene, spesielt i forhold til turistnæringene. Også på Island er det utfordringer knyttet til økonomien, hovedsakelig knyttet til en generell mangel på arbeidsplasser. Det kan dermed se ut til at det er en sammenheng mellom hvilke utfordringer regionen stod ovenfor og hvilke fokusområder parkene har. De danske parkene fokuserer på natur, fordi de hadde konflikter knyttet til bruken av naturområder, mens de norske/islandske parkene fokuserer på næringsutvikling fordi de har utfordringer knyttet til fraflytting og dårlig økonomi.

4.3.2 Hva parkene ble opprettet som et svar på

Valdres natur- og kulturpark

Regionalparken ble opprettet som et svar på ønsket om å revitalisere Regionrådet, det eksisterende interkommunale samarbeidet (Odden, 2012). Den ble også opprettet som et potensielt svar på de tidligere nevnte utfordringene regionen stod ovenfor (Valdres natur- og kulturpark, 2007).

Haldenkanalen regionalpark

Parken ble opprettet for å skape aktivitet og næringsutvikling langs kanalen, der Kanalselskapet og kommunene ønsket seg en mer helhetlig langsiktig forvaltning av kanalen og de tilknyttede områder. I tillegg var det et ønske om å gjenopprette historiske samarbeid i regionen, samt øke den økonomiske gevinsten (H. Kolstad pers. medd.).

Naturpark Åmosen

Parken ble opprett som et forsøk på å få til et kompromiss mellom de som ønsker å våtgjøre området og de grunneierne som motsetter seg dette (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.).

Naturpark Vesterhavet

Parken ble opprettet som et svar på ønsket om å opprette en «grønn korridor». Det vil si at naturparken skulle fungere som et bindeledd mellom de to nasjonalparkene som var planlagt på hver side av parken. (Kun den ene av disse nasjonalparkene ble faktisk opprettet) (H. Voetmann pers. medd.; L. Christiansen pers. medd.).

Snæfellsnes Regional Park

Parken ble opprettet som et svar på behovet for å samarbeide og ønsket om å snu den negative befolkningsutviklingen, spesielt med tanke på utflytting blant unge (B. Ágústsdóttir pers. medd., K. Árnadóttir pers. medd.).

Diskusjon: Hva parkene ble opprettet som et svar på

Parkene ble hovedsakelig opprettet for å svare på de tidligere nevnte utfordringene, skillet mellom de danske parkene på den ene siden og de norske/islandske parkene på andre siden går derfor også igjen her, selv også andre motivasjoner blir nevnt. I Vesterhavet for eksempel var det et ønske om å opprette Naturparken for å skape et større sammenhengende naturområde gjennom at parken skulle knytte sammen to nasjonalparker. I Valdres ble også parken opprettet som et svar på behovet for å revitalisere det eksisterende interkommunale samarbeid.

Interessant nok ble både Snæfellsnes Regional Park på Island og Valdres natur- og kulturpark i Norge opprettet i etterkant av at en kommunesammenslåing hadde blitt nedstemt av lokalbefolkningen (B. Ágústsdóttir pers. medd.; Odden, 2012). Tilsvarende ble det i Danmark satt i gang en massiv tvangsammenslåing av kommunene, to år før den danske pilotparkordningen ble igangsatt. Denne sammenslåingen resulterte blant annet i at ni kommuner ble slått sammen til det som i dag utgjør Varde kommune (H. Voetmann pers. medd.). Også Åmosen gikk gjennom en tilsvarende prosess, der mange småkommuner ble slått sammen til det som i dag er tre store kommuner. Det kan dermed se ut som at det er en sammenheng mellom parkoppsettene og strukturelle administrative endringer, eller i det minste et ønske om slike endringer. På Snæfellsnes sees faktisk regionalparken av mange som en slags øvelse i å slå seg sammen til en stor kommune. Andre igjen ser det som et slags alternativ til sammenslåing, da det har vært stor lokal motstand mot en offisiell sammenslåing lokalbefolkningen (B. Ágústsdóttir pers. medd.). Også i Valdres nevnes parken som en slags kompromiss framfor sammenslåing (Odden, 2012). I Danmark derimot, der kommunesammenslåingene allerede er en realitet, ser det mer ut som parkene er et resultat av at kommunene befinner seg i en tid der de er mer åpne for å eksperimentere og teste ut nye konsepter, i takt med at de nye større kommunene jobber med å finne sin form. Med unntak av Haldenkanalen regionalpark, som er mer opptatt av å gjenopprette historiske samarbeid enn noen omfattende

strukturelle endringer, ser det ut til at de nordiske parkene har til felles at parkopprettelsen har sammenheng med strukturelle endringer lokalt/ regionalt. Enten det handler om et ønske om strukturelle administrative endringer, eller for de danske parkene, et svar på slike endringer.

4.3.3 Fordeler med parkkonseptet sammenlignet med andre samarbeidsformer

Valdres natur- og kulturpark

Det var viktig for Valdreskommunene at natur- og kulturparknavnet var noe de kunne bruke i markedsføringen, da regionrådet allerede hadde satt i gang en satsning på merkevarebygging i regionen (Valdres natur- og kulturpark, 2008). Samtidig mente initiativtakerne for parken at det var på tide å finne en ny måte å organisere det eksisterende interkommunale samarbeidet, som kunne gi bedre resultater enn det daværende Regionrådet. De lokale aktørene var dessuten lei av kortvarige prosjekter i regionen og parkkonseptets lange tidsperspektiv var derfor viktig (Odden, 2012).

Haldenkanalen regionalpark

Initiativtakerne til parken mente at parkkonseptets eksperimentelle karakter kunne bidra til å senke terskelen for utprøving av nye ideer og for utveksling av kunnskap mellom parkens kommuner (H. Kolstad pers. medd.). Regionalparkens lange tidsperspektiv hadde også stor betydning. Samtidig så kommunene på regionalparken som en mulighet til å trekke økonomiske midler til regionen, gjennom myndighetenes verdiskapningsprogram for lokale og regionale parker (H. Kolstad pers. medd.; V. Østenby pers. medd.).

Naturpark Åmosen

Kommunene mente at naturparkstatusen kunne ha en verdi som merkevare og at den ville kunne brukes som en del av markedsføringen av området (H. Fougst pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.). Samtidig var tanken at sertifiseringen ville kunne gjøre det enklere å søke ekstern finansiell støtte til lokale prosjekter (P. Christiansen pers. medd.).

Naturpark Vesterhavet

Kommunen mente Naturparkkonseptet hadde en markedsføringsverdi, spesielt ovenfor de mange tyske turistene i området som allerede kjenner til konseptet fra eget hjemland (L. Christiansen pers. medd.). De mente også at en parkstatus ville gjøre det enklere å trekke finansielle midler til regionen (H. Voetmann pers. medd.; L. Christiansen pers. medd.).

Snæfellsnes Regional park

Initiativtakerne til parken valgte regionalparkkonseptet fordi de så at det fungerte godt i andre land og det ble vurdert som en bedre måte å sikre lokal involvering og engasjement på enn et ordinært regionalt samarbeid (B. Ágústsdóttir pers. medd.). Kommunene mente dessuten at regionalpark var

et godt egnet verktøy til å styrke den lokale identiteten og selvfølelsen (K. Árnadóttir pers. medd.). Parkkonseptets lange tidsperspektiv hadde også betydning (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

Diskusjon: Fordeler med regionalparkkonseptet

I alle parkene unntatt Haldenkanalen blir parkkonseptets markedsføringsverdi trukket fram som viktig for valg av samarbeidsplattform. Videre er de to danske parkene de eneste av studies fem parker som ikke oppga regionalparkens lange tidsperspektiv som viktig. Dette kan ha sammenheng med at de danske parkene kun blir sertifisert for fem år av gangen, noe som kan gi parkene et kortere tidsperspektiv. De norske og den islandske parken derimot, bygger på et 10-årig parkcharter som sikrer parken et lengre tidsperspektiv. De behøver heller ikke å bekymre seg for å miste noen form for sertifisering som kan føre til at parken blir oppløst. Når det er sagt må det sies at ingen av de danske parkene så det som et problem at sertifiseringen kun varte i fem år, de så det heller som en motivasjon for å holde arbeidet i gang og sikre videre utvikling (L. Christiansen pers. medd.; H. Fougts pers. medd.; H. Voetmann pers. medd.). Begge parkene hadde uansett ambisjoner om å fortsette parkens aktiviteter lengre enn sertifiseringens fem år (L. Christiansen pers. medd.; H. Fougts pers. medd.).

Videre var det av stor betydning for begge de danske naturparkene og for Haldenkanalen regionalpark i Norge, at man trodde parkkonseptet ville kunne bidra til å trekke økonomiske midler til regionen. At dette ikke var like viktig for Valdres natur- og kulturpark og for Snæfellsnes Regional Park, kan ha sammenheng med at de var de første regionalparkene i sine land og at det dermed ikke var etablert noen egne støtteordninger rettet mot regionalparker, slik som det er i Norge i dag.

Finnes det nordiske fellestrekk i motivasjonen for parkopprettelsen?

Alle parkene, med unntak av Haldenkanalen, har til felles at det er en sammenheng mellom parkopprettelsen og strukturelle administrative endringer. For Norge/Island dreier dette seg om et ønske om slike endringer, mens det i Danmark er et resultat av slike endringer. Et annet fellestrekk mellom de nordiske parkene er at parkkonseptet ble valgt delvis fordi man mente det kunne ha en markedsføringsverdi, selv om også andre fordeler ble trukket fram som viktigere for valget enn dette. For halvparten av de undersøkte nordiske parkene ble det dessuten sett på som viktig at parkopprettelsen kunne bidra til å trekke økonomiske midler til regionen. Skillet gikk mellom de parkene som var alene om parkopprettelsen (Valdres og Snæfellsnes) og de parkene som ble opprettet i tilknytning til et eksisterende parkrammeverk (Haldenkanalen, Åmosen og Vesterhavet).

4.4 Forskjeller i tolkingen av regionalparkkonseptet i Norden

Dette kapittelet tar for seg det tredje og siste av oppgavens delspørsmål: Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene og hva er eventuelt forskjellene? Her presenteres derfor studiens resultater knyttet til hvilke land/parker de utvalgte caseparkene har hentet inspirasjon fra. I tillegg presenteres det sentrale synet på regionalparker i de tre nordiske landene.

4.4.1 Parkenes inspirasjonskilder

I tabell 7 presenteres studies funn av hvor de ulike parkene har hentet inspirasjon fra og hva de har lært av andre parker.

Tabell 7: Hvor har de nordiske parkene hentet inspirasjon?					
	Norge		Danmark		Island
Indikatorer:	Valdres	Haldenkanalen	Åmosen	Vesterhavet	Snæfellsnes
Parker til inspirasjon:	Franske regionalparker	Telemarkskanalen(NO) Valdres (NO) og Sveitsiske parker	Rockingham Forest (GB) Nasjonalpark Söderåsen (SE) Div. tyske, sveitsiske og nederlandske parker	Naturpark Hohe Mark (DE) og andre tyske parker	Forest of Bowland(UK) Sherwood (UK) Vercors (FR) Valdres (NO) Nærøyfjorden (NO) Entlebuch (CH) Gantrisch (CH)
Hva parkene lærte:	Om bygdeutvikling og merkevarebygging Å skape balanse mellom bruk og vern av natur og kultur	Organisering av parkoppsettelsesprosessen og av selve parken	Organisering av parken Hvordan bruke park til å skape næringsutvikling	Generelt om det å jobbe med park	Merkevarebygging og bruk av merkevare i markedsføring Organisering av parken

Valdres natur- og kulturpark

Parken har latt seg sterkt inspirere av de franske regionalparkene: «43 regioner i Frankrike er Regionale parker, vi har hentet erfaring derifra og vil jobbe langsiktig som dem med å bygge profil rundt egen kultur og tradisjon» (Valdres natur- og kulturpark, 2007: 3). Parken hentet inspirasjon fra de franske regionalparkene allerede tidlig i parkoppsettelsesfasen (Fodnes, 2012; Odden, 2012) og det var en studietur til de franske regionalparkene som virkelig sparket i gang regionalparksatsningen i Valdres (Odden, 2012).

I følge Eivind Brenna, tidligere ordfører i Vestre-Slidle kommune og en av nøkkelpersonene i opprettelsen av parken, lot prosjektgruppen seg inspirere av de franske parkene fordi de maktet å drive bygdeutvikling i områder som slet med fraflytting, dårlig omsetning i reiselivet og utfordringer knyttet til endringer i landbrukets stilling i samfunnet. Dette var utfordringer som Valdres kunne

kjenne igjen i (Odden, 2012). De lot seg spesielt inspirere av balansen de franske parkene hadde klart å oppnå mellom bruk og vern av lokal natur og kultur (Valdres natur- og kulturpark, 2007). Den franske modellen dannet med andre ord utgangspunkt for parken, men prosjektgruppen arbeidet mye med å tilpasse modellen til norske forhold (Fodnes, 2012; Odden, 2012). I etterkant av opprettelsen har parken fortsatt å utvikle seg og parken har etterhvert hentet stadig sterkere inspirasjon fra de sveitsiske parkene og deres tolkning av den franske parkmodellen.

Haldenkanalen regionalpark

Telemarkskanalens parkprosjekt ble presentert tidlig i Haldenkanalens opprettelsesfase (Regionalpark Haldenkanalen, 2011), fordi Haldenkanalen allerede hadde et samarbeid med Telemarkskanalens (H. Kolstad pers. medd.). De to parkene har mange fellestrekk og fordi Telemarkskanalens hadde et forsprang i parkarbeidet lot prosjektgruppen seg inspirere av hvordan de hadde valgt å organisere sin park: «Den som var vel mer enn direkte modell av den samme parken borte på Telemarkskanalens. [Dermed] ble [det] jo til at vi brukte den som en slags modell [...] Vi likte vel organisasjonsformen og vi kopierte vel den nesten rett opp og ned» (H. Kolstad pers. medd.). Haldenkanalen valgte altså å bruke mye av det Telemarkskanalens hadde gjort, hovedsakelig fordi denne parken hadde en del av de samme grunnleggende forutsetningene og utfordringene. For eksempel bestod også Telemarkskanalens av relativt mange kommuner med en tilsvarende blanding mellom store og små kommuner (Eks. Skien som parallell til Halden), i tillegg til at begge parkene er utviklet rundt et kanalvassdrag (H. Kolstad pers. medd.). Haldenkanalen lot seg også inspirere av Valdres natur- og kulturpark (Regionalpark Haldenkanalen, 2011), i tillegg til at det ble sendt representanter fra Haldenkanalen på studietur til Sveits som ble arrangert i regi av Norske Parker (H. Kolstad pers. medd.).

Naturpark Åmosen

Naturpark Åmosen er hovedsakelig modellert etter den danske nasjonalparkmodellen. Dette er fordi parken i utgangspunktet er basert på en avvist søknad om status som nasjonalpark (H. Fougts pers. medd.; P. Christiansen pers. medd.). Dette kommer spesielt tydelig til fram i hvordan parken er organisert, ettersom den er en ren kopi av den danske måten å organisere nasjonalparker på (H. Fougts pers. medd.). I praksis er derfor hovedforskjellen mellom Åmosen naturpark og de danske nasjonalparkene, at naturparken skal bygge på frivillig samarbeid og eksisterende lovgivning, i motsetning til nasjonalparker der parkopprettelsen må hjemles i en egen lov (M.L. Lindgaard-Galamba pers. medd.; Friluftsrådet, 2014). På tross av at naturparken er modellert etter de danske nasjonalparkene, ble det likevel hentet inn inspirasjon fra andre land i tilknytning til opprettelsen av parken. Dette skjedde i forbindelse med nasjonalparksøknaden da parkstyret var i nær kontakt med

parker i andre nærliggende land som Sverige, Tyskland og Nederland. Parkstyret lot seg i den forbindelse også inspirere av de erfaringene som kom fram fra andre parker gjennom de ulike samarbeidsnettverkene parken deltar i. Parken deltar for eksempel i et regionalt samarbeid som består av forskjellige parker og naturområder på Sjælland, i tillegg til at de er med i EUROPARC nettverket, som er et nettverk bestående av ulike europeiske verneområder (EUROPARC Federation, 2014). Gjennom EUs LEADER program, har de i tillegg opprettet et samarbeid med den svenske nasjonalparken Söderåsen i Skåne. Naturparken har også hatt ett samarbeid med Rockingham Forest i England, der Åmosen lært av hvordan de har taklet sine utfordringer, hvordan de har organisert parken og hvordan de har brukt parken til å skape næringsutvikling (H. Fougts pers. medd.). Fordi Åmosen hentet mest inspirasjon i tilknytning til nasjonalparksøknaden, forut for naturparksøknaden, be hoveddelen av parkens undersøkelser gjort før Friluftsrådet kom inn i bildet.

Naturpark Vesterhavet

Flere representanter fra Vesterhavet Naturpark deltok på en studietur i regi av Friluftsrådet, for å se på de tyske naturparkene. I tillegg reiste kommunens byråd på eget initiativ på besøk til Naturparken Hohe Mark i Tyskland. Dette er en park de også har hatt kontakt med i etterkant, for å lære mer av deres erfaringer. Vesterhavet valgte å se nærmere på Tyskland, ikke bare fordi Friluftsrådet arrangerte studietur dit, men også fordi Varde kommune selv mente de tyske naturparkenes lange fartstid og store utbredelse gjorde dem godt egnet som kilde til erfaringsbasert kunnskap. Det var også av betydning at Vesterhavet har mange tyske besøkende og at de derfor ønsket å være tro mot den tyske modellen som disse turistene kjente til fra før (L. Christiansen pers. medd.).

Snæfellsnes Regional park

Snæfellsnes har hele tiden hatt et sterkt fokus på å lære av regionalparker i andre land og deres innstilling har hele tiden vært at: « ...there is no reason to invent the wheel again» (K. Árnadóttir pers. medd.). De har dermed brukt mye tid på å sette seg inn i både den tyske og den franske regionalparkmodellen (B. Ágústsdóttir pers. medd.). I tillegg har de valgt å se nærmere på ni ulike parker i Norge, Sveits, Frankrike, Tyskland og England (Snæfellsnes Regional Park, 2014b). Disse parkene ble valgt spesielt fordi prosjektgruppen lette etter parker som var gode på strategiarbeid og som inkluderte partnerskapstankegangen i måten de arbeidet på. Man så også etter parker som hadde vært gode på produktutvikling og som jobbet mye med lokal deltagelse. Snæfellsnes lot seg inspirere av en lang rekke parker, men trekker spesielt fram de norske, britiske og sveitsiske parkene som viktige inspirasjonskilder. De tyske og østerrikske parkene ble derimot ansett for å ha en for tung «top down» styring og ble derfor valgt bort. Når det gjelder konkret lærdom Snæfellsnes har hentet fra de ulike parkene, har de fokusert mest på hvordan parkene har bygd opp sin merkevare og

hvordan merkevaren brukes markedsføringen av parken og hvordan parkene er organisert (B. Ágústsdóttir pers. medd.).

Diskusjon: Parkenes inspirasjonskilder

De danske parkene ser ut til å ha hentet inspirasjon fra svært ulike steder. Der Naturpark Åmosen har hentet mest inspirasjon fra nasjonalparker i Danmark, men også i andre land, har Naturpark Vesterhavet kun fokusert på tyske regionalparker. Valdres natur- og kulturpark var, som den første norske regionalparken, tvunget til å se utenlands for å hente inspirasjon til opprettelsen av sin park. De reiste på studietur til Frankrike og hentet med seg den franske regionalparkmodellen hjem til Norge og tilpasset den til norske forhold. Senere hentet de også mye inspirasjon fra den sveitsiske versjonen av den franske modellen. Haldenkanalen derimot, kunne som den nyeste av de norske regionalparkene velge å la seg inspirere hovedsakelig av andre norske regionalparker. Likevel hentet også Haldenkanalen inspirasjon fra de sveitsiske parkene og deres tolkning av den franske modellen. Snæfellsnes Regional Park på Island er den parken som har gått bredest ut når det gjelder å hente inspirasjon fra andre parker. De foretok nemlig grundige undersøkelser av både den tyske og den franske modellen, men lot seg likevel inspirere mest av den franske modellen og spesielt den norske og sveitsiske tolkningen av modellen.

Nok en gang ser vi altså at de danske parkene skiller seg ut. Der både de norske og den islandske parken har basis i den franske modellen, har de danske parkene derimot hentet inspirasjon fra den tyske modellen, samt ulike lands nasjonalparker.

4.4.2 Nasjonalt syn på regionalparker i de nordiske landene

Norge

I retningslinjene for verdiskapningsprogrammet for lokale og regionale parker, defineres norske regionalparker som en: «samarbeidsmodell for bygdeutvikling og bærekraftig bruk av områder i Norge med særegne natur- og kulturverdier.» (Kommunal- og regionaldepartementet, 2012: 1). Regionalparkkonseptet er noe Kommunal- og moderniseringsdepartementet (tidligere Kommunal- og regionaldepartementet) ønsker å utforske som et potensielt verktøy for distriktsutvikling: «Parkene skal fremme en helhetlig steds- og næringsutvikling og levende bygdesamfunn.» (Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). Parkene fungerer også delvis som et svar på det økte fokuset på lokalt selvstyre og ønsket om mer utvikling i distriktene (J. Kortgård pers. medd.).

Det var først etter at de første regionalparkene var blitt etablert, at de norske myndighetene bestemte seg for å opprette en 3-årig prøveordning med økonomisk støtte til parker og

parkprosjekter. Dette ble gjort fordi departementet mente at parkkonseptet var en interessant arbeidsform som de ønsket at distriktene skulle utforske nærmere, for å få fram gode eksempler på hvordan konseptet kunne brukes til distriktsutvikling. Fra nasjonalt nivå ønsker man derfor i første omgang ikke nødvendigvis at det skal opprettes flere regionalparker, men heller at flere distrikter skal utforske konseptet som et verktøy for bygdeutvikling (J. Kortgård pers. medd.). Departementet har med andre ord vært litt avventende og har i første omgang ønsket og utforske konseptet nærmere før de eventuelt går inn for en mer permanent satsning. Det er foreløpig ikke vedtatt om støtteordningen skal forlenges når prøveperioden løper ut i 2014.

Regionalparkene skal ikke utfordre den eksisterende verneforvaltningen, men skal heller komplementere den: «konseptet i Norge er i første rekke i randområdene til etablerte verneområde. [Regionalparkene skal brukes til] å se på hvordan man kan få til brei verdiskapning i områdene som ligger rundt verneområda og på den måten også kanskje være med å bygge opp om verneformålet og få til den riktige miksen mellom bruk og vern.» (J. Kortgård pers. medd.).

Representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, reiste sammen med representanter fra de norske regionalparkene og ulike kompetansesentra, på studieturer for å se på regionalparker i Tyskland, Sveits og Frankrike. De fikk dermed sett eksempler fra både den franske og den tyske regionalparkmodellen. Myndighetene valgte likevel å ikke legge noen nasjonale føringer for hvilken modell de norske parkene skulle følge (J. Kortgård pers. medd.). Likevel har paraplyorganisasjonen Norske Parker hatt et sterkt fokus på den franske modellen (Svardal et al., 2008) og spesielt den sveitsiske varianten av modellen (Haukeland et al., 2010). Organisasjonen har blant annet arrangert felles studieturer for de norske parkene til forskjellige regionalparker i Sveits. Den norske beundringen for de sveitsiske regionalparkene finner man også igjen i flere norske forskningsrapporter (blant annet Haukeland et al. (2010) og Svardal et al. (2008)), der sveitsiske parker til stadighet trekkes fram som eksempler på vellykkede regionalparker.

Danmark

De danske Naturparkene defineres av Friluftsrådet på følgende måte: «Danske naturparker er større sammenhengende landskaper av regional betydning. De vil ofte inneholde naturområder av national og international betydning. De er velafgrænsede med stor landskabelig skjønnhet, naturrigdom og kulturhistorisk verdi. De representerer landskaper karakteristiske for landets forskjellige egne, som bør nyde særlig beskyttelse af hensyn til nuværende og kommende generationer.» (Friluftsrådet, 2014).

Som vi ser av den overnevnte definisjonen, har de danske parkene et sterkt fokus på natur og landskap. De handler mer om å gi naturen et løft gjennom å rette fokus mot de ulike naturverdiene i regionene, heller enn å drive med næringsutvikling. Formålet med parkene handler derfor mer om å forbedre naturkvaliteten og å samkjøre planleggingen og utviklingen av naturen i parkens områder (Friluftsrådet, 2014). Likevel er det også et krav om at parken skal tilby formidling av parkens natur og kulturverdier til både dansker og utenlandske turister. Dette er fordi parkene ikke bare skal handle om vern, men også om å tilby befolkningen rekreasjonsmuligheter (Friluftsrådet, 2013).

Også i Danmark sees naturparkene som et supplement til de offisielle verneområdene «...nasjonalparkene og naturparkene er bare forskjellige strategier. Så de supplerer hinnannen.» (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). Forskjellen er at der nasjonalparkene har mer fokus på beskyttelse og vern, har naturparkene mer fokus på friluftsliv, kultur og turisme (L. Christiansen pers. medd.).

De danske parkene er sterkt inspirert av de tyske regionalparkene, skal vi tro Maria-Louise Lindgaard-Galamba, prosjektleder for «Danske Naturparker»: «...man har, latt seg inspirere av noen av våres naboland, blant annet Tyskland, som jo har regionale naturparker over store deler av landet.» (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). Som videre forteller at: « [Sammenlignet med] de andre nordiske landene, så ligger den danske merkningsordningen tettere opp mot den tyske enn for eksempel det nordiske, fordi de regionalparkene i Norden, i vertfall i Norge og Sverige (her henvist til svenske Biosfæreområdene, red. anm), er der ikke krav om at det skal være 50 prosent beskyttet natur. Det er der i den danske og det er der i den tyske.» (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). Inspirasjon fra Tyskland oppgis også som en av hovedgrunnene til at Friluftsrådet valgte å satse på naturparkkonseptet i Danmark: «Altså jeg tror det mest har vært Tyskland der har vært avgjørende for utviklingen av den danske merkevaren.» (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). En annen grunn til at Friluftsrådet ønsket å etablere en ordning med sertifisering av naturparker var at de ønsket å ta tak i de kommunene som hadde søkt om å bli nasjonalpark, men som hadde fått avslag på sin søknad. På denne måten ville ikke alt arbeidet kommunene hadde lagt ned i nasjonalparksøknadene

bli bortkastet: «Baggrunden for igangsættelsen af projektet omkring naturparker er dels et ønske om at give blandt andet de områder, der ikke opnår at blive nationalparker en mulighed for at opnå en anerkendelse for deres arbejde» (Friluftsrådet, 2009: 1)

En tredje årsak til at Friluftsrådet ønsket å få til en slik ordning, var at ansvaret for den lokale naturforvaltningen ble overført fra fylket til kommunene, etter at de danske fylkene ble nedlagt i 2007. Friluftsrådet ønsket i den forbindelse å bidra med løsninger for å sikre gode vilkår for naturforvaltningen i kommunene (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.). Til sist ble sertifiseringsordningen også sett på som en mulighet for de ulike interesseorganisasjonene som Friluftsrådet representerer, til å få innflytelse over den kommunale naturforvaltningen. Dette gir sertifiseringsordningen muligheter til, ettersom sertifiseringen setter krav om at kommunene involverer lokalbefolkningen i parken (M.L. Lindgaard- Galamba pers. medd.).

Island

Snæfellsnes er den første regionalparken på Island og det finnes derfor ingen nasjonale organisasjoner eller offentlige myndigheter som jobber med eller støtter opp om denne typen parker. Snæfellsnes prøvde likevel ved flere anledninger å få økonomisk støtte til parkprosjektet fra de nasjonale myndighetene på Island, men lyktes ikke med dette (B. Ágústsdóttir pers. medd.; K. Árnadóttir pers. medd.). Dermed er det heller ikke mulig å ta utgangspunkt i noe nasjonalt syn på regionalparker på Island. I stedet må utgangspunktet tas i initiativtakerne til Snæfellsnes syn på regionalparker, ettersom deres syn potensielt kan ha stor påvirkning på den videre utviklingen av regionalparkbevegelsen på Island.

Fritt oversatt definerer prosjektgruppen på Snæfellsnes en regionalpark på følgende måte: «Et mangfoldig samarbeid mellom kommuner, bedrifter, selskaper og organisasjoner i området, som til sammen utgjør et komplekst landskap med rot i en kulturell helhet. Samarbeidet er basert på en felles visjon om kollektiv utnyttelse og beskyttelse av områdets unike særtrekk.» (Snæfellsnes Regional Park, 2014c). Vi ser dermed at den sentrale tanken bak den islandske tolkningen av parkkonseptet er at parken skal være et samarbeid der man jobber sammen mot en felles visjon.

Diskusjon: Nasjonalt syn på regionalparker i de nordiske landene

Allerede når man ser på hvordan de nordiske landene definerer en regionalpark ser vi en forskjell i hvordan de landene tolker parkkonseptet. Ikke overraskende ser vi at skillet som ble observert på parknivå mellom de danske parkene på den ene siden og de norske/islandske parkene på den andre også går igjen på sentralt nivå. Der regionalparkene i Norge og på Island omtales som en samarbeidsmodell, ser de danske parkaktørene på regionalparkene mer i den tradisjonelle betydning

av ordet park, som en fysisk enhet. I den danske definisjonen står dessuten landskapet mer sentralt enn i de øvrige landenes definisjon.

Motivasjonen bak parkopprettelsen fra sentralt nivå i Norge og Danmark skiller seg klart fra hverandre, noe som kan ha sammenheng med hvor initiativet til parkbevegelsen kommer fra. I Norge begynte parkbevegelsen som et «bottom up» initiativ, noe som kan forklare det sterke fokuset på distriktsutvikling i den norske parkbevegelsen. Den danske parkbevegelsen derimot ble initiert «top down» av Friluftsrådet som valgte å legge strenge føringer for hvilke satsningsområder parkene skulle prioritere, noe som dermed førte til at de danske parkene fikk et sterkt fokus på natur.

Det går også et skille mellom hvor man fra sentralt nivå i Norge og Danmark har hentet inspirasjon fra. I Danmark har Friluftsrådet sett til Tyskland for inspirasjon og har valgt å legge sterke føringer på at de danske parkene skal følge den tyske modellen. I Norge derimot, har representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet derimot reist til både Tyskland, Frankrike og Sveits for inspirasjon, men har likevel valgt å ikke legge noen føringer på hvilken modell de norske parkene skal følge. Regionalparkene i Norge og Danmark har likevel til felles at de fra sentralt hold blir sett på som komplementære til eksisterende verneområder.

Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene?

Basert på det overstående kan det konkluderes med at regionalparkkonseptet tolkes svært ulikt i de tre nordiske landene som har blitt undersøkt i denne studien. Skillet går hovedsakelig mellom den danske tolkningen av konseptet på den ene siden og den norske/islandske tolkningen på den andre. Dette skyldes hovedsakelig at både de norske og den islandske parken har tatt utgangspunkt i den franske modellen, mens de danske parkene helt tydelig følger den tyske modellen.

Snæfellsnes har basis i franske modellen, men har latt seg inspirere mest av den norske og den sveitsiske varianten av modellen. Prosjektgruppen likte disse versjonene på grunn av deres «bottom up» tilnærming og måten de jobbet med lokal involvering på. Snæfellsnes har likevel gjort en del tilpasninger av disse versjonene av den franske modellen, for å tilpasse den til sin egen situasjon og den islandske realiteten (B. Ágústsdóttir pers. medd.). Det kan dermed sies at den islandske parken har utviklet den fransk/sveitsiske parkmodellen ett steg videre, noe også de norske parkene gjorde, men Snæfellsnes har tatt denne utviklingen enda et hakk videre. Snæfellsnes hadde allerede sett hvordan de norske tilpasningene av modellen fungerte og tok dette med seg videre i sin tolkning av den franske modellen.

Forskjellen på hvordan parkkonseptet tolkes og brukes i de ulike nordiske landene har helt klart en sammenheng med hvilken parkmodell man har valgt å følge i det respektive landet. Dette kan imidlertid også ha sammenheng med hvor initiativet til opprettelsen av parkene kom fra. Mens initiativet til parkopprettelsene både i Norge og på Island i utgangspunktet kom fra parkene selv, kom parkinitiativet i Danmark derimot utenfra. Der var de Friluftsrådet sentralt, som både tok initiativ til selve sertifiseringsordningen og til opprettelsen av begge de undersøkte parkene. Selv om Friluftsrådet ikke er et myndighetsorgan, representerer de likevel en utenforstående nasjonal aktør. I Danmark er det således en ekstern organisasjon som har den overordnede myndigheten til å bestemme hvem som har rett til å kalle seg naturpark og ikke. Dette ser igjen ut til å ha resultert i at de danske parkene har en mye mer «top down» tilnærming til parkkonseptet, enn det som er tilfelle for de norske/islandske parkene. I Norge er derimot situasjonen helt motsatt. Der ble den overordnede parkorganisasjonen «Norske Parker» etablert etter ønske fra de eksisterende regionalparkene. Det er også parkene selv som styrer organisasjonen, med støtte fra myndighetene. Organisasjonen har foreløpig ingen myndighet til å avgjøre hvem som skal få lov til å kalle seg regionalpark eller ikke, men arbeider for øyeblikket likevel med å utvikle et sett med kriterier som nye parker må oppfylle for få medlemskap i organisasjonen. Medlemskap i organisasjonen vil gi parkene rett til å bruke Norske Parkers egen merkevare.

5 Konklusjon

Av det foregående analyse- og diskusjonskapittelet framgår det at det går et tydelig skille mellom de danske parkene på den ene siden og de norske/ islandske parkene på den andre. Dette skillet har gått igjen punkt for punkt gjennom hele analysen, selv om det også har vært noen enkeltvis likhetstrekk mellom parkene på begge sidene av skillet. Først og fremst krysser parkene i alle de undersøkte landene administrative grenser. Som oftest er det snakk om kommunegrenser, men i enkelte tilfeller også fylkesgrenser. Det var også enkeltvis fellestrekk i motivasjonen bak opprettelsen av parkene. Likevel har det vært klart flest ulikheter mellom de danske parkene og de norske/islandske parkene når det kommer til parkenes karakteristika, hvordan de er organisert og drevet, motivasjonen bak opprettelsen av parkene og den generelle nasjonale tolkningen av parkkonseptet. Det kan derfor konkluderes med at det ikke finnes en nordisk parkmodell som er felles for alle de nordiske landene.

Betyr dette derfor at svaret på oppgavens overordnede problemstilling er nei?

Absolutt ikke! Tvert imot viser denne studien at det faktisk er en egen nordisk regionalparkmodell under utvikling, den er bare ikke felles for alle de nordiske landene. Utviklingen av den nordiske modellen foregår isteden utelukkende i Norge og på Island, ettersom de danske parkene kun følger en direkte kopi av den tyske regionalparkmodellen. Denne nye nordiske regionalparkmodellen som er under utvikling representeres av de norske og den islandske parken og tar utgangspunkt i den franske modellen. Imidlertid har den opprinnelige franske modellen blitt videreutviklet såpass mye at det vil være naturlig å snakke om en egen ny modell. Utviklingen av den nye modellen ser ut til å ha begynt utenfor Norden med etableringen av de sveitsiske regionalparkene i 2007 (Haukeland et al., 2010). I litteraturen omtales de sveitsiske parkene som en del av den franske modellen, men disse parkene representerer i realiteten en noe videreutviklet variant av den opprinnelige franske modellen. Blant annet har de sveitsiske parkene et tydeligere fokus på alle de tre aspektene ved bærekraft (økonomisk, sosial og økologisk), i motsetning til de franske parkene som hovedsakelig fokuserer på økonomisk og sosial bærekraft (Bjørnstad, 2009). Valdres natur- og kulturpark, som var Norges første regionalpark, så i utgangspunktet til Frankrike for inspirasjon, men skiftet i likhet med organisasjonen Norske Parker, etterhvert fokus over på de sveitsiske parkene. Denne sveitsiske versjonen av den franske modellen ble dermed plukket opp og videreutviklet av de norske regionalparkene, ikke bare av Valdres, men også av andre norske regionalparker, som Haldenkanalen. Disse parkene jobbet mye med å tilpasse modellen til norske forhold og utviklet med tiden derfor en slags norsk variant av den «franske» modellen. De norske parkene hadde færre ansatte enn det som er typisk for den franske modellen og er parkene ble dessuten eid av kommunene istedenfor av staten og fylkene. De norske parkene ble med andre ord forankret på et enda mer lokalt nivå enn de franske parkene, også når

det kom til eierskap. De norske parkene sikret dermed en enda sterkere «bottom up» tilnærming, samtidig som de beholdt de sveitsiske parkenes fokus på økologisk, sosial og økonomisk bærekraft.

Den fornorskede varianten av den franske parkmodellen ble så plukket opp av Snæfellsnes Regional Park på Island. Her ble det gjort enda nye tilpasninger av modellen og utviklingen ble tatt enda et skritt lenger, spesielt i forhold til lokal involvering. Nærmere bestemt valgte prosjektgruppen på Snæfellsnes å også inkludere lokale næringslivsaktører som deleiere i parken. Dette har gitt den islandske parken en enda dypere lokal forankring enn det både de franske, sveitsiske og norske parkene har. Deres prosesser for lokal involvering i parkoppsettelsesfase har dessuten vært betydelig bredere enn for noen annen park, til og med innbyggere som ikke lenger bor i regionen ble inkludert i prosessen. Snæfellsnes beholdt således de endringene som de norske parkene hadde gjort på parkmodellen, men videreutviklet den gjennom en enda sterkere lokal innovering. Hvordan den nye «vest-nordiske» regionalparkmodellen ser ut, sammenlignet med både den opprinnelige franske modellen og den tyske modellen, er illustrert i tabell 8.

Av tabell 8 ser vi at den nordiske parkmodellen kun har en ting til felles med den tyske modellen, nærmere bestemt antall ansatte. Også sammenlignet med den franske modellen, ser vi at det er en del ulikheter. Den nordiske parkmodellen skiller seg faktisk fra den franske på hele fem av ni punkter. Dette viser at summen av de gradvise tilpasningene som har blitt gjort av den franske modellen har ført til at vi har fått en variant av modellen som skiller seg såpass mye fra originalen at det vil være naturlig å snakke om en egen regionalparkmodell.

Den nordiske modellen skiller seg fra den franske modellen når det kommer til overordnet målsetning, ettersom den nordiske modellen har et mer spesifikt fokus på næringsutvikling basert på bærekraftig bruk, heller enn generell økning av regionenes sosioøkonomiske velferd. Det er også et skille mellom modellene når det kommer til hvem som er rettslig ansvarlig for parkene. I den franske modellen er det staten sammen med regioner som har dette ansvaret, mens ansvaret i den nordiske modellen hovedsakelig ligger hos kommunene.

Tabell 8: Grunntrekk ved den franske, tyske og nordiske regionalparkmodellen			
	Fransk modell	Tysk modell	Nordisk modell
Opprinnelig målsetning:	Bidra til å øke distriktets sosioøkonomiske velferd	Naturvern Rekreasjon	Bidra til næringsutvikling gjennom bærekraftig bruk av lokale natur- og kulturverdier
Nyere tilleggs-målsettinger:	Miljøvern	Bærekraftig regional utvikling	
Rolle mht. vern:	Ingen basis i formell vern, selv om vernede områder også kan omfattes av parken	Basis i formelt vern	Ingen basis i formell vern, selv om vernede områder også kan omfattes av parken
Rettslig ansvarlig:	Staten sammen med regioner	«Länder», som tilsvare regioner	Hovedsakelig kommunene
Styring og administrasjon:	Basert på et parkcharter mellom offentlige og private aktører	Styres av myndigheter på ulikt nivå	Basert på et parkcharter mellom offentlige og private aktører
Finansiering:	Spleiselag mellom myndigheter på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.	Offentlige midler, pluss prosjektstøtte fra EU program (spesielt LEADER)	Spleiselag mellom parkenes eiere (det godtas også at enkelte eiere bidrar på andre måter enn med finansielle midler)
Antall parkansatte:	15+ ansatte	1-2 ansatte	1-2 ansatte
Styringsform:	Sterkt fokus på lokal forankring og deltagelse «bottom up»	Hovedsakelig styrt «top down»	Sterkt fokus på lokal forankring og deltagelse «bottom up»
Krav for å oppnå parkstatus:	<ul style="list-style-type: none"> - Initiativ til parkopprettelse må komme fra lokalsamfunnet - Parken må være basert på “verdifulle” landskap. - Parkcharter må være utarbeidet 	- Må ha basis i formelt vernede områder	Foreløpig ingen formelle krav til parkene

En annen forskjell mellom den nordiske modellen og den opprinnelige franske modellen, er at parkene som følger den nordiske modellen er finansiert som et spleiselag mellom eierne av parken, som hovedsakelig er kommunene, men som også kan inkludere deleiere fra næringslivet. Her aksepteres det også at parkens eiere bidrar på andre måter enn med finansielle midler, dersom det er nødvendig ut i fra et økonomisk hensyn til den aktuelle eieren. Parken som følger den opprinnelige franske modellen derimot, er finansiert som et spleiselag mellom myndigheter på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. De to modellene skiller seg også fra hverandre når det kommer til antall ansatte, da

de nordiske parkene har betydelig færre ansatte. Sist men ikke minst skiller den nordiske modellen seg fra den franske ved at det i den nordiske modellen foreløpig ikke stilles noen konkrete krav til de regionene som ønsker å oppnå status som regionalpark.

Den nye nordiske regionalparkmodellen er i sin spede begynnelse og vil antagelig komme til å utvikle seg mer i årene som kommer og med tiden kan det tenkes at den vil skille seg ytterligere fra den opprinnelige franske modellen. I takt med at det stadig dukker opp flere regionalparker i Norge og potensielt også på Island, vil utviklingen av parkmodellen kunne gå enda hurtigere i framtiden. Dersom det med tiden etter hvert også etableres regionalparker i de to resterende nordiske landene (Sverige og Finland) vil det kunne ha innvirkning på den videre utviklingen av den nye «nordiske» parkmodellen. Det vil også kunne antas at etableringen av det kommende nordiske parknettverket vil ha betydning for den videre utvikling av modellen. Kanskje vil den norske/islandske modellen etterhvert bli påvirket av den danske parkenes kopi av den tyske parkmodellen?

Når det gjelder den siste delen av oppgavens problemstilling, fellestrekk i motivasjonen bak parkoppsettene i de nordiske landene, viste det seg at tre av studiens fem caseparker var motivert av troen på at en regionalparkstatus ville kunne bidra til å trekke økonomiske midler til regionen. Det er likevel kun ett hovedtrekk i motivasjonen for parkoppsettene som går igjen på tvers av landegrensene. Dette fellestrekket er at det ser ut til å være en sammenheng mellom parkoppsettene og strukturelle administrative endringer, enten faktiske endringer eller et ønske om slike endringer. Men også blant de undersøkte parkene i denne studien finnes det unntak fra dette og det er derfor nødvendig med ytterligere forskning på temaet for å fastslå om denne sammenhengen er valid.

5.1 Implikasjoner og framtidig forskning

Denne studien er den første i sitt slag til å gjøre en sammenligning av de nordiske regionalparkene. Foreløpig er det gjort få studier som sammenligner de ulike europeiske regionalparkene med hverandre og det er spesielt mangelfullt på studier som tar for seg de nordiske regionalparkene. Oppgaven bidrar således med å kartlegge dagens parksituasjon i de nordiske landene. Dette er et viktig bidrag ettersom den nordiske parksituasjonen kan framstå som noe uoversiktlig. Oppgavens bidrag til tydeliggjøringen av de franske og tyske modellenes rolle i den nordiske regionalparkbevegelsen kan derfor være relevant for de regionene som nå vurderer å utvikle en regionalpark i sitt område. Det at studien viser at det faktisk er en egen nordisk regionalparkmodell

under utvikling, kan også føre til at de eksisterende nordiske parkene blir mer bevisst sine roller i den videre utviklingen av modellen.

Oppgaven vil også kunne ha betydning for opprettelsen av det nordiske parknettverket. Målet med nettverket er nettopp utveksling av kunnskap og erfaringer på tvers av landegrensene og det er derfor en forutsetning at parkene har kjennskap til hverandres forutsetninger. Oppgaven vil derfor kunne bidra til å danne et felles kunnskapsgrunnlag som parksamarbeidet kan bygge videre på.

For framtidig forskning ville det vært interessant å følge utviklingen som skjer i forbindelse med opprettelsen av det nordiske parknettverket. Utveksling av ideer mellom de norske/islandske parkene og de danske parkene, som har et helt ulikt utgangspunkt, vil potensielt kunne føre til at den gryende «nordiske» modellen utvikler seg i helt ny retning. Det kunne derfor vært interessant å gjennomført en studie av den «nordiske» parkmodellens utvikling over tid, sett i sammenheng med etableringen av det nordiske parknettverket.

6 Litteraturliste

- Ágústsdóttir, Björg. 2011. *Snæfellsnes Regional Park: A pioneering development project in Iceland*. Hentet 19. Februar 2014. <http://svaedisgardur.is/erlend-samvinna>.
- Andersen, Svein S. 2013. *Casestudier: forskningsstrategi, generalisering og forklaring*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bjørnstad, Kristian. 2009. *Regionalparker i Europa: Integreringsaktører for en bred verdiskapning*. TF-notat nr. 60/2009. Bø: Telemarksforskning.
- Bjørnstad, Kristian. 2012. *Lokalparker og regionalparker i Norge: Verdigrunnlag – mål - kriteriesystem – godkjenning*. Aurland: Norske Parker.
- Bryden, J. og S. Gezelius. 2013. Innovation as if people mattered: Designing institutions for land-based economic development. Artikkel presentert på Globaletics International Conference. Middle East Technical University, Ankara: 11-13. September.
- Bryden, J., K. Refsgaard, E. Westholm, H. Vihinen, O. Voutilainen og H. Tanvig. 2010. "Equity, Equality and Territorial Equivalence and their Significance for Rural Development and Inclusion: Reflections on the Nordic Case". Artikkel presentert på Arbeid for inkludering konferansen. Bodø: 28-29. januar.
- Clemetsen, M., B.A. Brandtzæg og E. Krogh (2005). *Nye forvaltningsmodeller for verdifulle landskap: Oppsummering og drøftingsnotat på bakgrunn av studietur til regionale naturparker i Frankrike 21. - 25. september 2004*. TF-notat nr. 9/2005. Bø: Telemarksforskning.
- Council of Europe. 2014. "Culture, Heritage and Diversity: The European Landscape Convention". Hentet 18. februar 2014. http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/default_en.asp.
- Dwyer, Janet. 1991. "Structural and Evolutionary Effects Upon Conservation Policy Performance: Comparing a U.K. National and a French Regional Park." *Journal of Rural Studies*, 7(3): 265-275.
- Europakommisjonen. 2014. «What is Natura 2000?». Hentet 3. mai 2014. <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/>.
- EUROPARC Federation. 2014. «Our Members». Hentet 6. mai 2014. <http://www.europarc.org/who-we-are/our-members/>.
- Fodnes, Synnøve. 2012. *Regionalpark som verktøy i forvaltninga av verdifulle landskap: Eit eksempelstudie frå valdres natur - og kulturpark*. Masteroppgave, Universitetet for Miljø- og biovitenskap.
- Friluftsrådet. 2009. *Naturparker: Definition, formål, forvaltning, proces og pilotfase*. København: Friluftsrådet.
- Friluftsrådet. 2013. *Kriterier for mærkningsordningen Danske Naturparker*. København: Friluftsrådet.

- Friluftsrådet. 2014. «Danske Naturparker». Hentet 6. Februar 2014.
<http://www.friluftsradet.dk/indhold/friluftspjrojekter/naturparker.aspx>.
- Hammer, Thomas. 2007. Biosphere Reserves: An Instrument for Sustainable Regional Development? The Case of Entlebuch, Switzerland. I *Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century*, redigert av I. Mose, 39-54. Brookfield: Ashgate Publishing Group.
- Hammer, T., I. Mose, D. Siegrist og N. Weixlbaumer. 2007. Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century. I *Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century*, redigert av I. Mose, 233-246. Brookfield: Ashgate Publishing Group.
- Haukeland, P.I., S. Svardal, B. A. Brantzæg, M. Clemetsen, E. Krogh, K. Bjørnstad, I. Mose, D. Siegrist, T. Hammer og N. Weixlbaumer. (2010). *Landskapsøkonomi: Bidrag til bærekraftig verdiskaping, landskapsbasert entreprenørskap og stedsutvikling. Med eksempler fra regionalparker i Norge og i Europa*. TF-rapport nr. 263. Bø: Telemarksforskning.
- Hillestad, Margaret E. 2012. *Valdres-landbruket*. Oslo: AgriAnalyse.
- Holbæk kommune. 2013. *Særligt værdifulde landbrugsområder: Holbæk Kommune 2013*. Holbæk: Holbæk Kommune.
- IUCN. 2014. "Protected Areas Category V". Hentet 19. februar 2014.
https://www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/gpap_quality/gpap_pacategories/gpap_category5/.
- Karlöf, B. og S. Östblom. 1993. *Benchmarking: veiviser til forbedret produktivitet og kvalitet*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Kommunal- og regionaldepartementet. 2012. *Retningslinjer for verdiskapingsprogram for lokale og regionale parker*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.
- LaFreniere, G. F. 1997. "Greenline parks in France: Les Parcs Naturels Regionaux." *Agriculture and Human Values*, 14: 337–352.
- Lindqvist, Maria, red. 2010. *Regional Development in the Nordic Countries 2010*. Nordregio Report 2010:2. Stockholm: Nordregio.
- Mehmetoglu, Mehmet. 2004. *Kvalitativ metode for merkantile fag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mehnen, N., I. Mose og D. Strijker. 2013. Governance and Sense of Place: Half a Century of a German Nature Park. *Environmental Policy and Governance*, 23: 46–62.
- Merriam, Sharan B. 1998. *Qualitative research and case study applications in education*. 2. utg. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Mose, I. og N. Weixlbaumer. 2007. A New Paradigm for Protected Areas in Europe? I *Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century*, redigert av I. Mose, 3-20. Brookfield: Ashgate Publishing Group.

- Norske Parker. 2012. «Regionalpark Haldenkanalen etablert!». Hentet 26. februar 2014.
<http://parknytt.wordpress.com/2012/04/23/regionalpark-haldenkanalen-etablert/>.
- Norske parker. 2013. «Nordisk nettverk for park under etablering». Hentet 27. februar 2014.
<http://parknytt.wordpress.com/2013/12/18/773/>.
- Naturpark Åmosen. 2013. *Naturparkplan: Naturpark Åmosen 2013-2018*. Åmosen: Naturpark Åmosen.
- Naturpark Åmosen. 2014. «Naturparkråd». Hentet 13. mars 2014. <http://naturparkaamosen.dk/om-naturparken/organisation/naturparkrad-dannelse/>.
- Odden, Lise K. 2012. *Valdres Natur- og Kulturpark: En innovativ form for regionalt utviklingssamarbeid*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen.
- Refsgaard, K., H. Helgesen, S. S. Gezelius og M. Haugsbø. 2014. *Næringsanalyse for Regionalpark Haldenkanalen*. NILF-Rapport 2014–1. Oslo: Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning.
- Regionalpark Haldenkanalen. 2011. *Regionalpark Haldenkanalen Avtale 2012-2022: En 10-årig plan for steds- og næringsutvikling knyttet til Haldenkanalen*. Halden: Regionalpark Haldenkanalen.
- Regionalpark Haldenkanalen. 2013. *Haldenkanalen Regionalpark: Strategiplan 2014-2016*. Halden: Regionalpark Haldenkanalen.
- Samband íslenskra sveitarfélaga. 2014. «Helgafellssveit». Hentet 29. april 2014.
<http://www.samband.is/sveitarfelogin/vesturland/helgafellssveit/>.
- Skarstad, H.J., S. Granli og K.H. Tuv. 2004. *Regionale natur- og kulturparker: Rapport frå studietur til Frankrike 1.–5. september 2004*.
- Snæfellsnes Regional Park. 2014a. «English Summery». Hentet 17. Februar 2014.
<http://svaedisgardur.is/english>.
- Snæfellsnes Regional Park. 2014b. «Erlend fordaemi». Hentet 18. Februar 2014.
<http://svaedisgardur.is/erlend-fordaemi>.
- Snæfellsnes Regional Park. 2014c. «Svaedhisgardhsverkefnidh». Hentet 17. Februar 2014.
<http://www.svaedisgardur.is/svaedhisgardhsverkefnidh>.
- Snæfellsnes Regional Park. 2014d «Stjorn verkefnisins». Hentet 17. Februar 2014.
<http://svaedisgardur.is/stjorn-verkefnisins>.
- Svardal, S., K. Bjørnstad og M. Clemetsen. 2008. *Regionalpark som utviklingsstrategi. En introduksjon*. TF-notat nr. 16/2008. Bø: Telemarksforskning.
- Valdres natur- og kulturpark. 2007. *Valdres natur- og kulturpark Avtale 2007-2017: En 10-årig plan for lokalsamfunnsutvikling i Valdres*. Fagernes: Valdres Natur- og Kulturpark.

- Valdres natur- og kulturpark. 2008. *Valdres natur- og kulturpar: Årsmelding 2007*. Fagernes: Valdres Natur- og Kulturpark.
- Valdres natur- og kulturpark. 2012. «Finnskogen blir neste natur- og kulturpark». Hentet 12. April 2014. <http://www.valdres.no/no/aktuelt-og-ver/nyheitsarkiv/1340-finnskogen-blir-neste-natur-og-kulturpark.html>.
- Valdres natur- og Kulturpark. 2013. «Organisering av Valdres Natur- og Kulturpark». Hentet 15. April 2014. <http://www.valdres.no/no/om-oss/organisering.html>.
- Varde Kommune. 2013. *Naturparkplan*. Varde: Naturpark Vesterhavet.
- Verband Deutscher Naturparke. 2005. *The German Nature Parks: Their tasks and objectives*. Bonn: Verband Deutscher Naturparke.
- Yin, Robert K. 2003. *Case study research: design and methods*. 3. utg. Thousand Oaks, California: Sage.

Intervjuguide parkrepresentanter

Norsk

Kategori: Hva er parkens karakteristikk?

1. Hva var det som avgjorde hvor parkens grenser skulle gå?
2. Hadde verneområdene som finnes innenfor parkens grenser noen betydning for opprettelsen av parken?

Kategori: Hvordan er parken organisert?

3. Hvordan foregikk prosessen rundt opprettelsen av parken?
 - Forklar trinnvis hvordan prosessen foregikk fra første ideen ble presentert, til parken fikk offisiell parkstatus.
 - Hvem var det som først tok initiativ til å starte regionalparkprosessen?
 - Hvem var involvert i de ulike trinnene i prosessen?
4. Hvilke dokumenter baserer parkopprettelsen seg på?
5. Hvilke dokumenter styrer driften av parken?
6. Hvem vil du si har mest makt når det skal ta avgjørelser knyttet til parken? Hvorfor?
7. Vil du si at parken blir styrt hovedsakelig ovenfra og ned etter nedenfra og opp?

Kategori: Hva ligger bak den enkelte regions avgjørelse om å opprette en regionalpark?

8. Hvilke spørsmål eller problemer ble regionalparken opprettet som et svar på?
9. Hva mente initiativtakerne til parken var fordelene et slikt park-samarbeid, sammenlignet med eksisterende samarbeidsstrukturer?
(Slik som sektorsamarbeid, interkommunale samarbeid, fylkesplaner etc.)
10. Hvilke utordringer stod regionen ovenfor da man valgte å opprette parken?
11. Hvor viktig var det lange tidsperspektivet for avgjørelsen om å opprette parken?

Kategori: Hvilke mål har parken og hvilke strategier benyttes for å oppnå disse målene?

12. Hva ser du på som det overordnede målet med parken?
13. Har parkens nåværende målsettinger endret seg fra det som var målet da park ideen først ble lansert?
14. Er det samsvar mellom nåværende målsettinger og måten parken blir drevet på?
15. Har parken noen spesielle satsningsområder? Hva er i så fall disse?
16. Hva er de viktigste strategiene parken bruker for å oppnå sine mål?
17. Hvordan sikres lokal forankring og involvering i parken?

Spørsmål kun til representanter fra parkadministrasjonen/styret

Kategori: Hvordan er parken organisert?

18. Hvem eier parken og har det juridiske ansvaret?
19. Hvordan er parken organisert? Hvilke styrer, råd etc. har man?
20. Hvordan er parken finansiert?
21. Hvem er involvert i parken? Navn på de som sitter i styrer, råd etc.
22. Hvor mange årsverk er tilknyttet parken?

Kategori: Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene?

23. Hvilke land/ parker hentet man inspirasjon fra i opprettelsesfasen?
24. Hvorfor valgte man å se nærmere på nettopp disse landene / parkene?
25. Hva har man lært av disse parkene som man har tatt i bruk i opprettelsen og driften av parken?

Intervjuguide nasjonale representanter

1. Hva ønsker man fra nasjonalt nivå å oppnå med regional-/natur-parkene?
2. Hva er grunnen til at man har valgt å bruke nettopp park konseptet for å oppnå disse målene?
3. Er det et ønske fra nasjonalt hold om å opprette flere natur-/ regionalparker?
4. På hvilke måter bidrar man fra statlig/nasjonalt nivå til opprettelse og drift av disse parkene?
6. Hvor langt tidsperspektiv har den statlige/nasjonale støtten til parkene?
7. Hvilke føringer legger man fra sentralt nivå, i forhold hvordan parkene skal organiseres, hvilke mål de skal jobbe mot og hvilke strategier de skal benytte seg av?
8. Hvilke krav stilles det for å oppnå offisiell parkstatus?
9. Hvilke kontrollmekanismer er på plass for å kontrollere at parkene oppfyller disse kravene?
10. Hvilken rolle spiller regional/naturparkene i forhold til formelle verneområder slik som nasjonalparker osv.?

Mal

Casedatabase – regionalparker

Delspørsmål:

Hvilke likhetstrekk finnes mellom de nordiske regionalparkene når det kommer til parkenes karakteristika, organisasjonsform, målsetninger og strategier for måloppnåelse?

Kategori: Hva er parkens karakteristikker?

- 1 Hvor går parkgrensene? Hvilke kommuner og områder er inkludert i parken?
- 2 Hvilke landskaps- og/ eller identitetskarakteristikker dannet grunnlaget for avgrensingen av parken?
- 3 Hvordan ser parkens landskap ut?
4. Finnes det noen verneområder innenfor parkens grenser, har dette i tilfellet påvirket avgjørelsen om å opprette parken?

Kategori: Hvordan er parken organisert?

5. Hvem er eier parken/ har det juridiske ansvaret?
6. Hvordan foregikk parkopprettelsesprosessen?
7. Hvordan ser parkens organisasjons-struktur ut?
- 8 Hvilke dokumenter er parkopprettelsen og driften av parken styrt av?
- 9 Hvordan er parken finansiert?
- 10 Blir parken styrt hovedsakelig nedenfra og opp eller ovenfra og ned?

Kategori: Hvilke mål har parken og hvilke strategier benyttes for å oppnå disse målene?

- 13 Hvilke økonomiske, miljømessige og sosiale utordringer stod regionen ovenfor da man valgte å opprette parken?
- 14 Hva er parkens visjon?
- 15 Hva er parkens overordnede mål/ formål?
- 16 Hva er parkens satsningsområder?
- 17 Hvilke strategier benytter parkene for å oppnå sine mål?
- 18 Hvordan sikres lokal forankring og involvering i parken?

Delspørsmål:

Hva ligger bak den enkelte regions avgjørelse om å opprette en regionalpark? Finnes det noen nordiske fellestrekk?

Kategori: Hva ligger bak den enkelte regions avgjørelse om å opprette en regionalpark?

- 11 Hva ble regionalparken opprettet som et svar på?

- 12 Hva mente man at man kunne oppnå med en slik park som man ikke kunne oppnå ved hjelp av andre eksisterende samarbeidsstrukturer, slik som sektorsamarbeid, interkommunale samarbeid, fylkesplaner etc.?

Delspørsmål:

Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene? Hva er eventuelt forskjellene?

Kategori: Tolkes regionalparkkonseptet likt i alle de nordiske landene?

- 19 Hvilke land/ parker hentet man inspirasjon fra i opprettelsesfasen?
20 Hvorfor valgte man å se nærmere på nettopp disse landene/parkene?
21 Hvilken regionalparkmodell har man valgt å følge?

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no